

**Mendelova univerzita v Brně
Institut celoživotního vzdělávání**

**Volba další vzdělávací dráhy absolventů středních
zdravotnických škol
Bakalářská práce**

Vedoucí bakalářské práce:
PhDr. Petr Hlad'o, Ph.D.

Vypracovala:
Jitka Matoušová

Brno 2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Volba další vzdělávací dráhy absolventů středních zdravotnických škol“ vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v přiloženém seznamu literatury. Bakalářská práce je školním dílem a může být použita ke komerčním účelům jen se souhlasem vedoucího bakalářské práce a ředitelky vysokoškolského ústavu ICV Mendelovy univerzity v Brně.

Brno, dne.....

Podpis studenta.....

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala PhDr. Petru Hlad'ovi, Ph.D., za metodické vedení bakalářské práce, poskytnutí cenných rad a materiálů, které mi pomohly při jejím zpracovávání, za podporu a čas který mi věnoval, a zejména za jeho vstřícný a trpělivý přístup.

Dále děkuji vedení a žákům Střední odborné školy zdravotnické a zemědělsko-ekonomické ve Vyškově, za pomoc a spolupráci při realizaci průzkumného šetření a ráda bych také poděkovala výchovnému poradci Mgr. Ivetě Höferové, za čas a informace, které mi poskytla a které mi pomohli k pochopení problematiky kariérového poradenství na střední škole. Mé poděkování patří také Ing. Zuzaně Turkové a Ing. Dominice Doležalové za pomoc s gramatickou úpravou a vazbou bakalářské práce. V neposlední řadě děkuji za podporu a pomoc své rodině a přátelům, kteří mi byli oporou nejen při zpracovávání bakalářské práce, ale i během celého studia.

OBSAH

Úvod	8
Cíle a struktura bakalářské práce	10
Materiál a metodika zpracování	11
1. Současný stav řešené problematiky	12
1.1 Základní terminologie rozhodovacího procesu	13
1.1.1 Volba povolání	13
1.1.2 Volba další vzdělávací dráhy	14
1.1.3 Profesní orientace	14
1.2 Uplatnění zdravotních sester na trhu práce	14
1.3 Prestiž povolání zdravotní sestry	16
2. Historie ošetřovatelství	18
2.1 Vývojové etapy ošetřovatelství	18
2.2 Společenské postavení zdravotních sester	20
3. Vývoj oborů vzdělávání a kompetencí zdravotních sester	21
3.1 Vzdělávání zdravotních sester v současnosti	22
3.2 Změny v důsledku vstupu ČR do EU	22
3.3 Aktuální možnosti vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků v rámci vzdělávací soustavy ČR	23
3.3.1 Nižší zdravotnický personál	23
3.3.2 Střední zdravotnický personál	24
3.3.3 Vyšší zdravotnický personál	26
3.4 Další možnosti vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků	29
3.4.1 Specializační vzdělávání	29
3.4.2 Celoživotní vzdělávání	31
4. Kariérové rozhodování	33
4.1 Teorie rozhodování	34
5. Poradenství pro volbu další vzdělávací dráhy	36
5.1 Poradenství poskytované úřady práce	38
5.1.1 Informační a poradenská střediska při úřadech práce	38
5.2 Poradenství na středních školách	38
5.2.1 Školní poradenské pracoviště	39
6. Shrnutí	41

7. Metodologie a cíle výzkumu	42
8. Vyhodnocení dotazníků.....	43
8.1 Postoj žáků k volbě další vzdělávací dráhy.....	43
8.2 Faktory motivující žáky k dalšímu vzdělávání	47
8.3 Faktory odrazující žáky od dalšího studia.....	49
8.4 Informovanost žáků o činnosti výchovného poradce.....	51
8.5 Informovanost žáků o činnosti poradenských středisek na ÚP.....	52
8.6 Ideální pomoc při rozhodování o další vzdělávací dráze	54
8.7 Spokojenost žáků s výběrem střední školy	56
8.8 Splnění očekávání žáků od studia na střední škole	57
8.9 Pocit připravenosti žáků na výkon zdravotnické profese.....	58
Diskuze a závěr.....	63
Použitá literatura	66
Seznam příloh.....	74
Příloha č. 1:	75
Příloha č. 2	77
Příloha č. 3	79

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na průběh rozhodování žáků a absolventů středních zdravotnických škol o další vzdělávací dráze. Jelikož ve vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků došlo v posledních letech k podstatným změnám, v teoretické části práce je popsána podoba vzdělávání zdravotníků a jeho specifika před a po vstupu České republiky do Evropské unie. Dále možnosti uplatnění absolventů na trhu práce po ukončení střední zdravotnické školy, ale především volba další vzdělávací dráhy a poradenské služby pro podporu tohoto rozhodování.

Při zpracování teoretické části práce byla využita metoda studia odborných literárních zdrojů, tvorba výpisků, jejich analýza, syntéza a srovnávání.

Cílem praktické části bylo zjistit faktory, které motivují žáky k volbě vzdělávání na vysokých a vyšších odborných školách a jaké množství ze studujících chce v dalším vzdělávání pokračovat. Současně byla zjišťována znalost a využívání poradenských služeb na školách při volbě další vzdělávací dráhy. Výzkumným nástrojem v praktické části byl dotazník pro žáky maturitních ročníků oborů zdravotnický asistent a zdravotnické lyceum na Střední odborné škole zdravotnické a zemědělsko-ekonomické ve Vyškově. Data získaná dotazníkem byla vyhodnocována základními statistickými postupy.

Abstract

The thesis focuses on the process of making decision about further education by students and graduates of secondary nursing schools. Since the education of health professionals noted significant changes in recent years there is description of the shape of medical education and its peculiarities from the period before as well as after joining the European Union in the theoretical part of the thesis. The thesis is further focused on opportunities for graduates in the labour market after finishing of nursing school as well as the choice of further educational pathways and advisory services supporting the choice.

When processing the theoretical part the methods of studying academic literature sources, making excerpts, analysis, synthesis and comparison was adopted.

The aim of the practical part of the thesis was to determine the factors that motivate students to choose education at universities and colleges and how much of the students wanted to gain further education. Simultaneously was investigated familiarity with advisory services and their utilization at schools in the process of choosing further education. Research tool in the practical part of the thesis was questionnaire for students in the leaving grade of the medical assistant and medical lyceum at the Secondary School Health and agro-economic Vyškov. Data obtained from the questionnaire were analysed by basic statistical methods.

Klíčová slova:

Volba další vzdělávací dráhy, volba povolání, profesní orientace, kariérové rozhodování, střední zdravotnická škola, školní poradenské pracoviště, výchovný poradce, školní psycholog

Keywords:

Choosing a further course of education, career choice, career education, career decision-making, school of nursing, school counseling department, educational consultant, school psychologist

ÚVOD

Volba další vzdělávací dráhy je důležitým rozhodováním v životě každého člověka. Absolventi středních odborných škol se nachází ve vývojovém období pozdní adolescence (srov. Vágnerová, 2005; Macek, 2003). Již prošli fází prvotní volby povolání a během studia si ověřili správnost svého prvotního rozhodnutí. Nyní se ocitli na dalším, neméně důležitém životním rozcestí a pro jejich úspěšný kariérní růst je vhodné, zodpovědně se rozhodnout o své další vzdělávací dráze. Strádal ale upozorňuje, že o základním směru vzdělávací dráhy je v této době již rozhodnuto. „Je to podobné jako na nádraží. Jakmile vstoupíte do určitého vlaku, můžete sice během jízdy přestoupit a rozhodovat tak o své další trase, ale základní směr vaší jízdy už je dán. Čím více jej budete chtít změnit, tím více úsilí vás to bude stát“ (2001, s. 153).

Na to jaké dosáhneme úrovně vzdělání má bezesporu vliv rodinné zázemí, zejména pak vzdělání a povolání rodičů a také jejich sociální a ekonomický kapitál (Zelenka, 2008). Všechny tyto faktory, společně s vyjadřovanou podporou ze strany rodičů, ale samozřejmě i školy a učitele, ovlivňují to nejdůležitější, vlastní motivaci a zájem jedince o vzdělání.

Žáci středních zdravotnických škol si pro svůj život zvolili nejen psychicky, ale často i fyzicky velmi náročnou profesi, která je častěji než povoláním nazývána posláním. Důvodem může být nejen fakt, že se jedná o profesi pomáhající, ale i pocit nízké sociální prestiže a neuspokojivé finanční ohodnocení práce zdravotních sester. I tohoto důvodu došlo po vstupu České republiky do Evropské unie ke změnám ve vzdělávání zdravotníků.

Nicméně náročnost a základní myšlenka povolání zdravotních sester, jejichž nejběžnější náplní práce je poskytování ošetrovatelské péče, zůstala stejná. Tuto skutečnost potvrzuje i definice ošetrovatelství. „Ošetrovatelství je systém typicky ošetrovatelských činností, týkajících se jednotlivce, rodin a skupin, který jim pomáhá, aby byli schopni pečovat o své zdraví a pohodu. Ošetrovatelství je zaměřeno zejména na udržení a podporu zdraví, navrácení zdraví a rozvoj soběstačnosti, zmírňování utrpení nevléčitelně nemocného člověka a zajištění klidného umírání a smrti“ (Staňková, 1998, s. 6).

Již při svém vzdělávání na středních zdravotnických školách se žáci v citlivém adolescentním věku setkávají a musí vyrovnávat nejen s náročnými praktickými výkony, ale i učit se vhodně komunikovat s nemocnými, v některých situacích přijmout svou bezmoc a vyrovnat se se smrtí. Studium jim nedává pouze vědomosti, ale i životní zkušenosti, které je ovlivňují při volbě dalšího vzdělávání. Hodnocením životních priorit mohou absolventi častěji docházet k závěrům, že studium a kariéra pro ně není tak důležitá a často upřednostňují jiné hodnoty. Toto je ale jen jeden z mých předpokladů a budu ráda, když se mi v mé bakalářské práci podaří problematiku volby dalšího vzdělávání zdravotníků pochopit a vysvětlit.

Cíle a struktura bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, jak probíhá rozhodování žáků středních zdravotnických škol o další vzdělávací dráze. Také stanovit zdali žáci, kteří se po ukončení střední zdravotnické školy rozhodnou pokračovat ve vzdělávání nebo pracovat, zůstávají u oboru studovaného na střední škole nebo vyhledávají jiné zaměření studia či zaměstnání. Dalším z cílů bakalářské práce je zmapovat, jaké jsou možnosti kariérového poradenství pro žáky středních zdravotnických škol a jestli jsou žáci informováni o poradenských službách, které by jim mohly jejich rozhodovací proces ulehčit.

V teoretické části práce nejdříve nastíním, jaký je současný stav zkoumané oblasti volby další vzdělávací dráhy absolventů středních zdravotnických škol. Také vysvětlím základní terminologii, která je v práci používána a protože si myslím, že mezi důležité faktory ovlivňující motivaci žáků při volbě zaměření dalšího studia nebo zaměstnání patří i možnost uplatnění absolventů na trhu práce a vnímání společenské prestiže povolání zdravotní sestry stručně tuto problematiku naznačím. Současný stav poskytované ošetrovatelské péče a vzdělávání ve zdravotnictví neoddělitelně souvisí s minulostí. Proto se ve své práci budu také zabývat historií ošetrovatelství a připomenou, jak probíhal vývoj oborů a kompetencí zdravotních sester do současnosti. Následovat bude přehled zásadních změn, ke kterým, v důsledku vstupu České republiky do Evropské unie, v posledních letech došlo. Také popíšu, jaká je činnost poradenského systému, který může žákům usnadnit rozhodování o volbě další vzdělávací dráhy, fungujícího v České republice nejen na středních školách, ale i na úřadech práce.

V praktické části chci zjistit, jaké jsou postoje a nejčastější motivační faktory žáků středních zdravotnických škol k dalšímu studiu na vyšších odborných a vysokých školách. Také chci vyzkoumat, jak žáci znají, využívají a jestli jsou spokojeni s poradenskými službami dostupnými na střední škole a úřadech práce pro volbu další vzdělávací dráhy.

O činnosti poradenských zařízení na středních zdravotnických školách dále pojednává závěr mé bakalářské práce, ve kterém si kladu za cíl navrhnout změny pro zlepšení jejich funkce na středních školách.

Materiál a metodika zpracování

Při zpracování teoretické části práce byla využita metoda studia odborných literárních zdrojů, tvorba výpisků, jejich analýza, syntéza a srovnávání. Většinu materiálů jsem získala studiem dostupné literatury v knihovně, ale využila jsem i možnosti studia dostupných elektronických zdrojů.

Použitou metodou průzkumného šetření v praktické části práce byl dotazník. Tuto metodu jsem si zvolila hlavně kvůli možnosti oslovit velké množství respondentů a snadnému a přehlednému vyhodnocení takto získaných výsledků. Dotazníkové šetření bylo provedeno v dubnu 2011 na Střední odborné škole zdravotnické a zemědělsko-ekonomické ve Vyškově. Osloveni byli žáci maturitních ročníků výše zmíněných oborů Zdravotnický asistent a Zdravotnické lyceum. Dotazník byl sestaven z 10 ti uzavřených, polootevřených i otevřených otázek. U otázky číslo 2 a 3 měli žáci možnost zvolit odpovědi více. Vyplnění dotazníku bylo anonymní a získaná data byla vyhodnocována základními statistickými postupy.

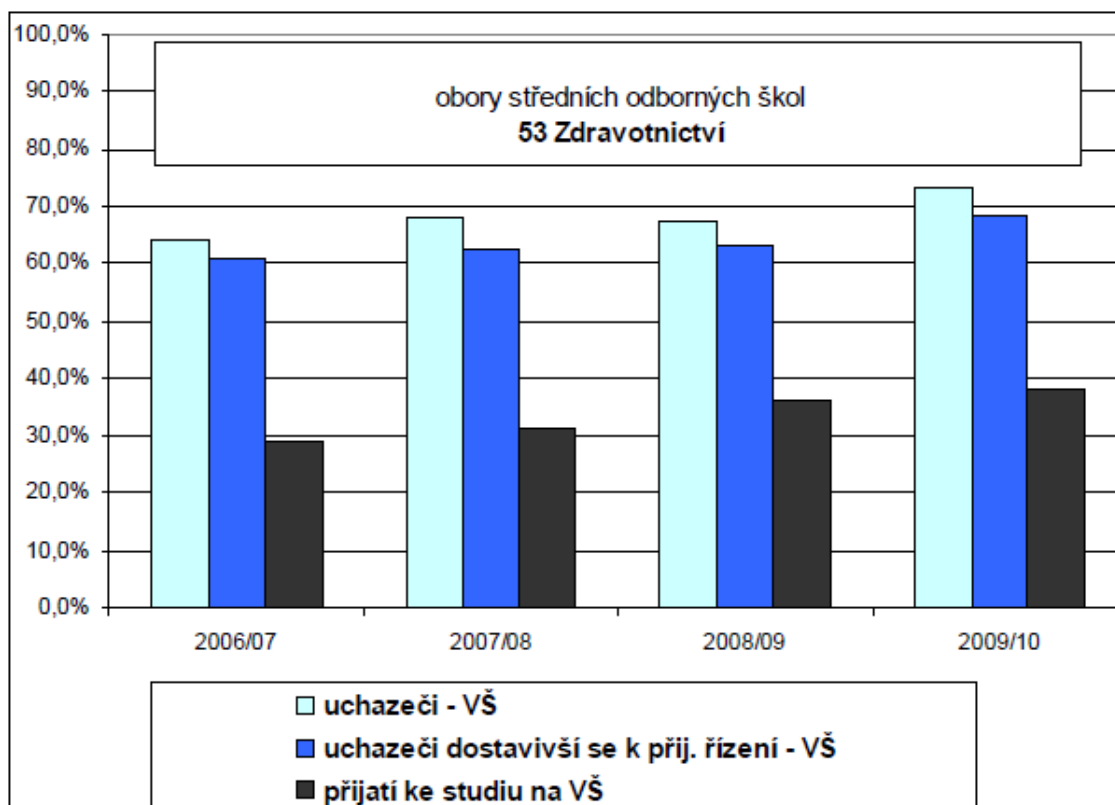
1. SOUČASNÝ STAV ŘEŠENÉ PROBLEMATIKY

Problematika kariérního poradenství žáků středních škol je už do značné míry popsána nejen v mnoha diplomových pracích, ale existuje i dostatek odborných literárních zdrojů týkajících se tohoto tématu. Méně literárních pramenů je k nalezení v oblasti výzkumů zájmu absolventů středních škol o studium na vyšších odborných nebo vysokých školách a jejich úspěšnosti při přechodu do terciárního vzdělávání.

Absolventi středních zdravotnických škol měli před vstupem České republiky do Evropské unie možnost, vykonávat po ukončení středního vzdělávání práci zdravotní sestry (srov. Kleňhová, Vojtěch, 2011a). Kvalifikace absolventů středních zdravotnických škol se však po vstupu České republiky do Evropské unie změnila a v současné době je nutné, aby pro získání způsobilosti zdravotnického pracovníka absolvovali další vysokoškolské nebo vyšší odborné vzdělání. Díky této situaci jsou žáci středních zdravotnických škol více motivováni k terciárnímu vzdělávání. Podle aktuálních výzkumů má o další studium zájem 96 % žáků středních zdravotnických škol (viz obr. 1).

Absolventi středních zdravotnických škol podávají v průměru 2,5 přihlášky ke studiu a téměř výhradně se hlásí na zdravotnické nebo lékařské obory, popřípadě volí obory z oblasti pedagogiky, učitelství a sociální péče (srov. Kleňhová, Vojtěch, 2011a).

V současné době probíhá pod záštitou Národního ústavu odborného vzdělávání výzkum *Studie a výzkum přechodu absolventů škol do terciárního vzdělávání a jejich situace v něm*, který by měl o problematice dalšího vzdělávání absolventů středních škol podat více informací (srov. Studie, 2009). Výzkum by měl být ukončen 30. září 2011 a měl by podat podrobnější informace o zájmu absolventů středních škol o studium na vyšších odborných nebo vysokých školách, jejich úspěšnosti při přechodu do terciárního vzdělávání a také o situaci absolventů jednotlivých kategorií vzdělání a skupin oborů v průběhu studia na vyšší odborné či vysoké škole z hlediska míry předčasného ukončení studia bez dosažení kvalifikace.

Obr. 1: Zájem absolventů středních zdravotnických škol o další vzdělávání

Zdroj: Kleňhová, Vojtěch (2011a, s. 31)

1.1 Základní terminologie rozhodovacího procesu

Názvy používané při popisu rozhodovacího procesu žáků o dalším vzdělávání jsou v české terminologii nejednotné (srov. Hlad'o, 2009). Nejčastěji používanými výrazy jsou kariérové rozhodování, volba povolání, volba další vzdělávací cesty, volba další vzdělávací dráhy, profesní orientace. Pojmy jsou používány různě a v jejich vymezení se mnohdy neshodují ani jednotliví autoři. Proto je důležité vymezit a definovat nejdůležitější pojmy, které jsou v bakalářské práci používány.

1.1.1 Volba povolání

Pojem volba povolání definuje v pedagogickém slovníku Průcha, Walterová a Mareš (2003, s. 274) jako "proces zahrnující rozhodování o volbě studia nebo přípravy na povolání, konkrétního povolání a celou profesní dráhu člověka". Tímto

pojmem můžeme označit rozhodování a výběr konkrétního povolání nebo střední školy, výchovu k volbě povolání a také rekvalifikaci na povolání jiné (Strádal, Úlovcová, 2006).

1.1.2 Volba další vzdělávací dráhy

Základ tohoto pojmu tvoří spojení vzdělávací dráha, která je v pedagogickém slovníku definována jako „průchod jedince různými stupni a druhy škol, respektive institucí formálního vzdělávání, během jeho života“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003, s. 294). Termín volba další vzdělávací dráhy můžeme tedy vymezit jako dlouhodobý rozhodovací proces, který nás provází celým kariérním životem. Spadá pod něj rozhodování o volbě střední školy, vyšší odborné a vysoké školy nebo o rekvalifikaci v průběhu profesního života.

1.1.3 Profesní orientace

Pojmem profesní orientace, odvozeným od slova profese, označujeme dlouhodobý proces začleňování mladých lidí do světa práce (Friedmann, 2006). Průcha, Walterová a Mareš (2003, s. 181) definují pojem jako „utváření a rozvíjení reálného profesního cíle a perspektivy mladého člověka a vlastností a schopností významných pro proces volby povolání, jeho vykonávání a event. rekvalifikace“.

1.2 Uplatnění zdravotních sester na trhu práce

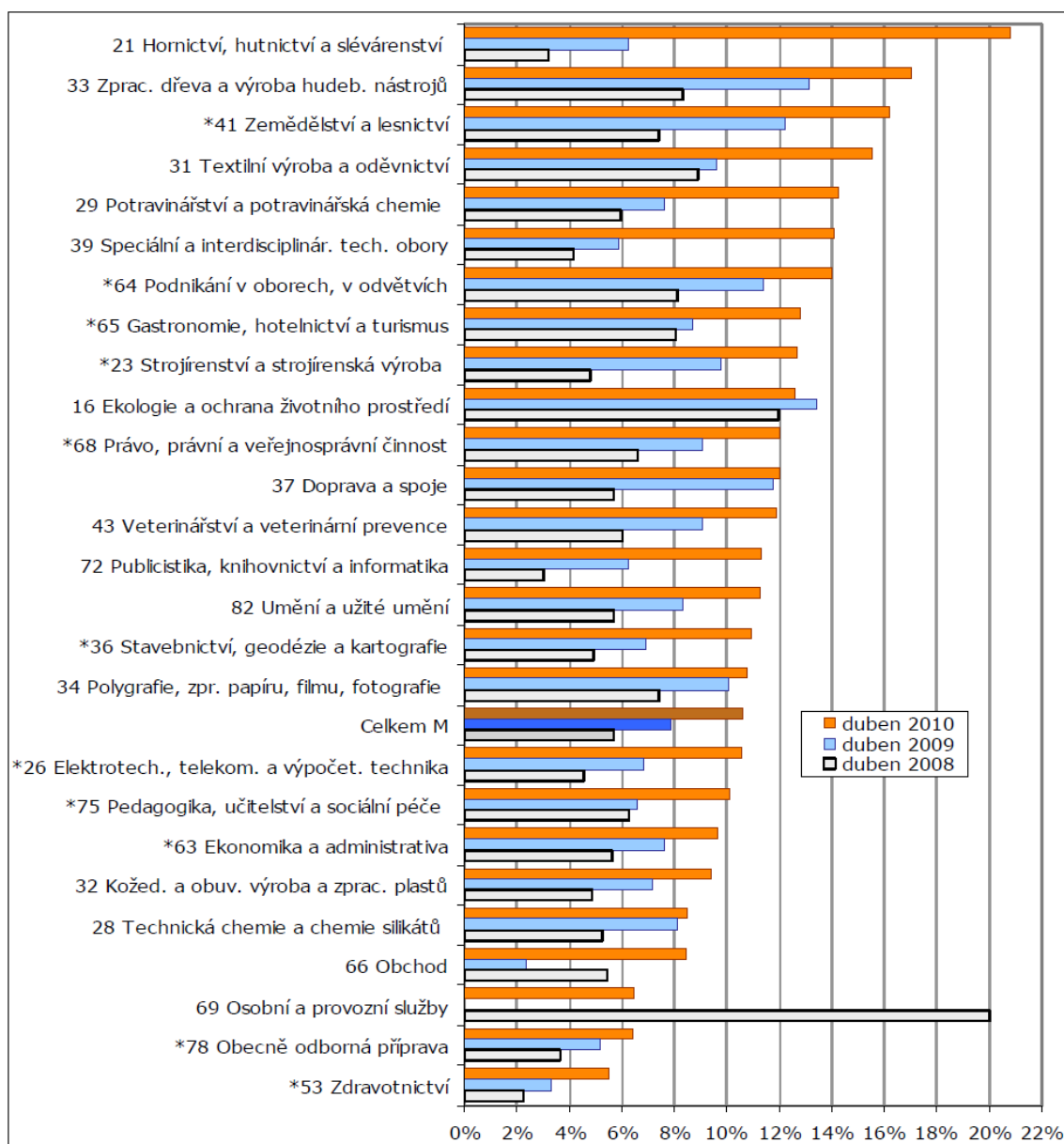
Hledání práce je složitou životní zkouškou, která není ovlivněna jen snahou hledajícího, ale i rozhodnutím zaměstnavatele o přijetí. Často se stává, že intenzita hledání zaměstnání klesá v souvislosti s časem, který tomuto hledání věnujeme. Na základě této myšlenky formuloval Zelenka (2008) hypotézu, že s dobou strávenou hledáním práce se snižuje pravděpodobnost zaměstnání najít. Pokud se nám ale podaří zařadit mezi zaměstnané, dostáváme se do období rané fáze pracovní kariéry. V tomto stádiu se čerstvě zaměstnaní mladí lidé pohybují ve zcela nových podmínkách. Snaží se začlenit do kolektivu, pochopit všechny důležité povinnosti a formality týkající se jejich nového – prvního zaměstnání. V průběhu času se mohou vyskytnout nové faktory a informace týkající se vztahu zaměstnavatele a zaměstnaného a obě strany potom mohou svá rozhodnutí přehodnotit. V některých případech dochází i k ukončení nového spojení a hledání nového zaměstnání. Tento jev vyskytující se převážně

v počátcích pracovní kariéry označuje Zelenka (2008) intenzivní pracovní mobilitou.

Úspěšnou kariéru na trhu práce ovlivňuje nejen dosažené vzdělání, počet titulů a teoretické znalosti, ale i osobnostní a sociální schopnosti a dovednosti, které nás v zaměstnání reprezentují jako člověka. „Lidé úspěšní ve svém oboru mají většinou silnou potřebu věnovat se své práci naplno, protože to, čemu se věnují, dělají ze srdce rádi. V tom a jedině v tom je kouzlo jejich zázračného úspěchu stejně jako i osobního uspokojení“ (Mezera, 2008, s. 13).

Jedním z důležitých faktorů je poptávka trhu práce po zaměstnancích v daném oboru. Podle výzkumů Burdové a Chamoutové (2010) jsou v tomto pohledu absolventi středních zdravotnických škol, při přechodu na trh práce, ve zcela vyjimečném postavení. Jak dokazuje přiložený obrázek, nezaměstnanost je v tomto oboru velmi nízká (obr. 2).

Tato situace je ovlivněna i kompetencemi, které absolvent oboru zdravotnický asistent nebo zdravotnické lyceum získá. Protože, podle zákona § 27 vyhlášky č. 424/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních může zdravotnický asistent poskytovat ošetrovatelskou péči pouze pod odborným dohledem všeobecné sestry, porodní asistentky nebo lékaře, motivuje toto postavení žáky k dalšímu vzdělávání většinou na vyšších odborných někdy i vysokých školách. I z tohoto důvodu je neustálý nedostatek nelékařských zdravotnických pracovníků. “Systém vzdělávání sester, který začal platit v roce 2004, není dobře nastaven, protože dochází k dualismu. Stejný výstup je totiž předepsán po absolvování vyšší zdravotnické školy a stejný pak z bakalářského studia ošetrovatelství na vysoké škole. Nastává tak stav, kdy absolventky vyšších odborných škol chtějí získat ještě bakalářské vzdělání, proto přicházejí k nám. Vnitřní předpisy vysokých škol ale neumožňují uznání takového předchozího vzdělání. Absolventky VOŠ pak do určité míry vzdělání opakují, studují šest let, tím se jejich vzdělání zbytečně protahuje a stává se tak nákladným pro celou společnost. Je také jednou z příčin nedostatku sester, protože zdravotní sestry zůstávají déle ve škole, místo aby již působily v praxi“ (Nováková, 2009).

Obr. 2: Míra nezaměstnanosti absolventů: střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou, duben 2008, 2009 a 2010, skupiny oborů kategorie M

Zdroj: Burdová, Chomoutová (2010, s. 37)

1.3 Prestiž povolání zdravotní sestry

Podle výzkumů provedených Sociologickým ústavem Akademie věd České republiky v červenci 2008 si naše společnost nejvíce váží profesí, které v sobě skrývají určité poslání, vyžadují vysokou kvalifikaci a jsou společnosti prospěšné (Tabery, 2008).

Tento fakt vysvětluje, proč se práce zdravotních sester ocitla na předních místech tabulky. V očích veřejnosti je povolání zdravotníků vysoce ceněno (viz tab. 1).

Naproti tomu podle Bártlové (2005) a výzkumů, které provedla, zdravotní sestry prestiž svého povolání takto nevnímají. Svou životní úroveň hodnotí jako průměrnou a prestiž zdravotnické profese posuzují až podprůměrně. Všeobecně pozitivněji vnímají prestiž svého povolání mladší zdravotní sestry s praxí v oboru do 3 let.

Ze srovnání těchto výsledků vyplývá, že ačkoliv společnost hodnotí profesi zdravotníků kladně a přisuzují tomuto povolání vysokou hodnotu, zdravotní sestry takového hodnocení svého zaměstnání schopny nejsou.

Tab. 1: Prestiž povolání (průměrné bodové hodnocení) v letech 2004–2008

Zdroj: Tabery (2008, s. 2)

Profese	11/2004		9/2006		6/2007		6/2008	
	průměr	pořadí	průměr	pořadí	průměr	pořadí	průměr	pořadí
lékař	89,5	1.	90,4	1.	89,8	1.	88,2	1.
vědec	80,7	2.	81,2	2.	81,8	2.	81,8	2.
učitel na vysoké škole	78,5	3.	77,7	3.	78,2	3.	77,5	3.
zdravotní sestra	-	-	-	-	-	-	71,2	4.
učitel na základní škole	71,3	4.	71,4	4.	70,7	4.	71,1	5.
programátor	66,3	5.	67,8	5.	65,7	5.	65,3	6.
projektant	64,1	7.	65,8	6.	65,5	6.	64,5	7.
soudce	64,8	6.	65,6	7.	65,0	7.	63,9	8.
soukromý zemědělec	59,1	10.	58,4	8.	59,0	8.	57,7	9.
manažer	59,4	9.	58,0	9.	55,4	11.	57,2	10.
starosta	60,1	8.	57,9	10.	57,4	9.	56,1	11.
profesionální sportovec	56,1	11.	57,4	11.	55,6	10.	53,8	12.
novinář	54,4	12.	54,7	13.	53,0	12.	53,7	13.
účetní	53,5	14.	55,9	12.	51,3	15.	52,3	14.
truhlář	50,8	16.	53,1	16.	51,4	14.	51,3	15.
policista	47,6	20.	49,5	20.	52,1	13.	50,6	16.
majitel malého obchodu	51,2	15.	51,2	17.	50,1	16.	50,0	17.
ministr	53,8	13.	54,1	14.	50,0	17.	48,8	18.
bankovní úředník	50,2	18.	50,2	19.	48,7	20.	48,5	19.
voják z povolání	44,8	22.	46,7	21.	46,4	21.	46,4	20.
stavební dělník	-	-	-	-	-	-	44,3	21.
prodavač	42,8	24.	44,4	22.	41,5	23.	41,8	22.
sekretářka	43,7	23.	44,1	23.	40,5	24.	40,6	23.
kněz	46,1	21.	42,6	24.	43,2	22.	40,0	24.
poslanec	39,9	25.	38,9	25.	36,5	25.	33,6	25.
uklízečka	29,4	26.	33,8	26.	29,0	26.	29,8	26.

2. HISTORIE OŠETŘOVATELSTVÍ

Současný stav poskytované ošetrovatelské péče a vzdělávání ve zdravotnictví neoddělitelně souvisí s minulostí. Jak uvádí Barret (1996), v průběhu dějin se díky kulturní tradici a historickým zvyklostem utvářely různé stupně a způsoby péče, které jsou dále ovlivňovány politickými ideologiemi a celkovým postojem společnosti. Proto je vhodné sledovat, jak úzce byly ve společnosti systémy zdravotní péče spojeny s ekonomickými, sociálními, politickými a náboženskými organizacemi. Z tohoto důvodu se ve své práci chci nejdříve zabývat historií ošetrovatelství a připomenout některé z významných osobností tohoto oboru.

Jak udává Slowik (2007) snaha léčit nebo alespoň zmírňovat utrpení nemocných se vyskytovala v každém historickém období. Rozdílná byla pouze míra vyspělosti těchto zásahů do průběhu nemoci. Zajímavé zmínky o historickém vývoji péče o nemocné popisuje Kafková (1992). Před koncem 1. tisíciletí, kdy začaly vznikat první lékařské školy, byla nemocným poskytována pomoc pouze z řad potulných lidových chirurgů, kořenářů, mastičkářů nebo porodních bab. Kněží a mnichové, kteří uměli číst a psát se stávali samouky v lékařství, jejich poznání ale provází velká míra šarlatánství (srov. Kafková, 1992; Slowik, 2007)

2.1 Vývojové etapy ošetrovatelství

Nemocní a znevýhodnění existovali v každé době. Postoje společnosti k nim se ale během staletí měnily a vyvíjely. V literatuře specializované na historii ošetrovatelství, jehož počátek je kladen do období 18. století, se můžeme dočíst o následujících stupních vývoje:

- a) **Stádium represivní** je podle Peutelschmiedové (2006) charakteristické nepříliš vytvořenými společenskými normami. Jediným požadavkem této doby je zachování rodu, v mnoha případech i za cenu usmrcování slabých či nemocných jedinců. Tento přístup spadá do období starověku, kdy vznikaly nejstarší civilizace. Jako příklad zde Slowik (2007) udává tvrdou výchovu ve Spartě, kde slabé děti zabíjeli, hendikepované zotročovali, nemocných se zbavovali (srov. Peutelschmiedová, 2006; Slowik, 2007). I když byla v tomto období dostupnost lékařské péče na velmi špatné úrovni,

„řada archeologických nálezů dokládá, že i ve starověku přežívali někteří velmi těžce postižení lidé, vyžadující vysokou míru péče a pomoci, a dokonce se setkáváme i s důkazy vážných lékařských zákroků – projevů soudobé a rozhodně ne zcela primitivní lékařské péče“ (Titzel, 2000 in Slowik, 2007, s. 12).

- b) **Stádium charitativní péče** popisuje Kutnohorská (2010) jako silně ovlivněné náboženskou filozofií, která v této době ve společnosti převládala. Peutelschmiedová (2006) dále popisuje ochranné postoje církve vůči nemocným, kteří byli považováni za objekt milosrdenství. V tomto období křesťanského středověku se objevují první řeholní řády orientované na péči o potřebné, zakládány jsou klášterní špitály a hospice (srov. Peutelschmiedová, 2006; Slowik, 2007; Kutnohorská, 2010).
- c) **Ve stádiu humanitní péče** v období orientovaném do novověku, renesance a osvícenství dochází ke zkoumání tělesných struktur a funkcí (Slowik, 2007). Na rozvoj vědeckého poznání a medicíny navazuje programová péče se specializací. Na osobnost se začíná nahlížet z fyzické, psychické i sociální stránky. Instituce zaměřené na pomoc se rychle rozrůstají a zakládají.
- d) **Rehabilitační přístup**, aktuální na přelomu 19. a 20. Století, napomohl propojení léčby s výchovou a vzděláváním (Slowik, 2007). Neschopní byli objektem institucionální péče a díky ideologiím komunistického režimu docházelo k segregaci handicapovaných.
- e) Poslední přístup, který Slowik (2007) popisuje je **přístup inkluzivní**, je orientovaný na handicapované a jejich přirozené začlenění do společnosti.

Jak zdůrazňuje Slowik (2007), v minulosti převládající přístupy k nemocným a postiženým můžeme pozorovat i v dnešní době. Někdy špatně skrývané represivní znaky můžeme vidět ve vysoké nezaměstnanosti osob s postižením. Charitativní sbírky, benefiční koncerty a jiné akce pořádané na pomoc znevýhodněným navozují zase charitativní atmosféru. Moderní pohledy se ale nejsilněji obracejí k humanitnímu přístupu, který u znevýhodněných osob zdůrazňuje jejich lidskou individualitu a důstojnost.

2.2 Společenské postavení zdravotních sester

Práce ošetřovatelek byla dlouhou dobu nedoceněna. Pomoc řeholních sester nebo jiných žen, které se snažily v tomto oboru prosadit, byla ve své době braná jako samozřejmost. Ačkoliv se práce sester osvědčila ve válce, a jistě našla u mnoha osob z řad pacientů i lékařů podporu, dlouhou dobu trvalo, než byla tato profese přijata společností. I to, že ošetřovatelství bylo jednou z prvních profesí, kterou vykonávaly ženy, ve své době přineslo těžké začátky dnes nepostradatelnému povolání mnoha žen.

Jak popisuje Kutnohorská (2010), v 19. století byly podmínky pro rozvoj ošetřovatelství a sociální i právní postavení ošetřovatelek stále velmi špatné. Ošetřovatelský personál podléhal mnoha neracionálním nařízením, jakými byla například nepřetržitá pracovní doba, tresty a pokuty za zanedbání činnosti, zařazení úklidových a pomocných prací do náplně práce zdravotních sester a dokonce i dodržování celibátu, který byl zrušen až po roce 1918. Přes všechny tyto zápory byla možnost stát se ošetřovatelkou, vyhledávána mnoha ženami.

S tím, jak veřejnost začínala poznávat a oceňovat důležitost práce ošetřovatelek, se zlepšilo i jejich společenské postavení a začátkem 20. století se již začalo rozvíjet jejich systematické vzdělávání. „V tradičním modelu byly sestry považovány za pomocnice lékařů a neměly žádný mandát pro samostatné provozování praxe a pro odpovědnost za svou praxi. Zavedení strukturovaných učebních programů je proto velkým krokem k rozvoji praktického ošetřovatelství a zlepšením postavení ošetřovatelské profese“ (Fawcett-Henesy, Ingolfsdottir, Edmond, 2003, s. 249). Od šedesátých let 20. století se ošetřovatelství stává vědním oborem a autonomním povoláním.

3. VÝVOJ OBORŮ VZDĚLÁVÁNÍ A KOMPETENCÍ ZDRAVOTNÍCH SESTER

Od založení první české ošetrovatelské školy v Praze uplynulo již 137 let a vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků prošlo mnoha změnami a jistě ještě mnohými projde (srov. Kafková, 1992). Zahájení odborného vzdělávání zdravotních sester podpořilo odbornost a samostatnost této profese. Ve vysoké míře také vedlo ke zvyšování společenského postavení ošetrovatelek a ocenění jejich práce veřejností.

Ošetrovatelské školy byly do roku 1948 dvouleté a pro přijetí bylo nutné splňovat následující požadavky: být ve věku minimálně 18 a maximálně 30 let, mít dobrý zdravotní stav a zvládnout psychologické testy. Přednost byla přitom dávána svobodným uchazečkám (srov. Kutnohorská, 2010). Po roce 1948 byly tyto školy zařazeny do systému vyšších odborných škol, v nichž výuka trvala čtyři roky. Žáci byli přijímáni na základě absolvování povinné školní docházky. Ve dvou posledních ročnících studia si bylo možno zvolit studijní zaměření dle zájmu: ošetrovatelka, dětská sestra, zdravotnická pracovnice, porodní asistentka, zdravotní laborantka, zubní laborantka. Ve čtyřletém studiu na středních zdravotnických školách, tak jak je známe dnes, bylo možné studovat až v devadesátých letech 20. století (Kutnohorská, 2010). Vyučovaly se následující obory: všeobecná sestra, zdravotní laborant, farmaceutický laborant, zubní technik.

Důležitým mezníkem ve vývoji postavení zdravotních sester v rámci zdravotnického personálu se stalo zřízení oboru ošetrovatelství Ministerstvem zdravotnictví České republiky v roce 2000 (Mastiliaková, 2000). Ředitelkou oboru byla jmenována vysokoškolsky vzdělaná sestra, a tak došlo poprvé v historii České republiky k oddělení problematiky ošetrovatelství v nelékařských povoláních od lékařských věd.

S přijetím České republiky do Evropské unie dochází k vymezení odborných kompetencí tzv. *Regulovaných zdravotnických profesí* (Kutnohorská, 2010). Mezi regulované profese se řadí všeobecná sestra a porodní asistentka, jejichž vzdělávání vychází z Evropské strategie WHO z roku 1998. Každá ze zdravotnických profesí je v multidisciplinárním týmu nezastupitelná a plní své odborné úkoly. Pouze osoby, které splní minimální standardní obsah kvalifikačního vzdělávání, se mohou stát zdravotnickým profesionálem.

3.1 Vzdělávání zdravotních sester v současnosti

Ošetřovatelství jako vědní obor a vzdělávání sester prošlo a stále prochází obdobím důležitých změn. Mění se systém zdravotní péče a také role sestry, kompetence a obsah vzdělávání zdravotníků. Přesun vzdělávání a profesní přípravy zdravotních sester na vysoké školy by měl podle Tóthové (2007) přispět ke zvýšení úrovně poskytované ošetřovatelské péče, vzrůstu profesionality zdravotnického personálu a také k zajištění souladu se vzděláváním a kritérii Evropské unie.

3.2 Změny v důsledku vstupu ČR do EU

Vstupem do Evropské unie v roce 2004 se Česká republika zavázala přijmout řadu opatření, která se vztahují k oboru ošetřovatelství (Vlasáková, 2007). Vypracování právních předpisů, které by řešily specifické oblasti vztahující se k výkonu povolání všeobecné sestry, bylo jednou z podmínek pro vstup České republiky do Evropské unie. Jejich obsah je následující:

- přesně určit profesi a její členy;
- stanovit rozsah působnosti;
- určit profesní kompetence;
- definovat vzdělávací normy a požadavky;
- stanovit etické normy a normy profesní způsobilosti.

Zavedením těchto předpisů došlo na přelomu 20. a počátku 21. století k výrazným změnám ve vzdělávání zdravotníků (Kutnohorská, 2010). Nově byly otevřeny bakalářské a magisterské studijní obory pro nelékařské zdravotnické pracovníky a k významným změnám došlo i ve středním a vyšším odborném vzdělávání tohoto zaměření. V roce 2007 absolvovali obor Všeobecná sestra poslední žáci. Původní obory nahradily tzv. asistentské obory, které vychovávají zdravotnické pracovníky, pracující pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo lékaře.

Na základě studia odborné literatury a kurikulárních dokumentů se domnívám, že změny týkající se konkrétních obsahů výuky a požadavků na žáky středních zdravotnických škol nebyly tak výrazné, jako změna kompetencí a možností uplatnění absolventů škol tohoto zaměření. Studium se rozšířilo na dva prolínající se obory zdravotnické lyceum, které připravuje absolventy na další vzdělávání a zdravotnický

asistent, po němž absolventi získávají oprávnění pracovat pouze pod dohledem lékaře nebo všeobecné sestry. Myslím si, že tento fakt na žáky působí jako silný motivační faktor k dalšímu vzdělávání.

3.3 Aktuální možnosti vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků v rámci vzdělávací soustavy ČR

Současný systém vzdělávání v České republice je rozdělen do několika stupňů. Na nižší sekundární vzdělání je možné navázat vyšším sekundárním vzděláváním, týkající se osob ve věku 15–18 let. Toto vzdělání je poskytováno středními školami, odbornými učilišti nebo gymnázii. Studium se liší délkou svého trvání (2–4 roky) a ukončeno může být výučním listem nebo maturitní zkouškou. Absolventům maturitních oborů se dále otevírá studium terciálního stupně na vyšších odborných školách nebo vysokých školách (viz obr. 3).

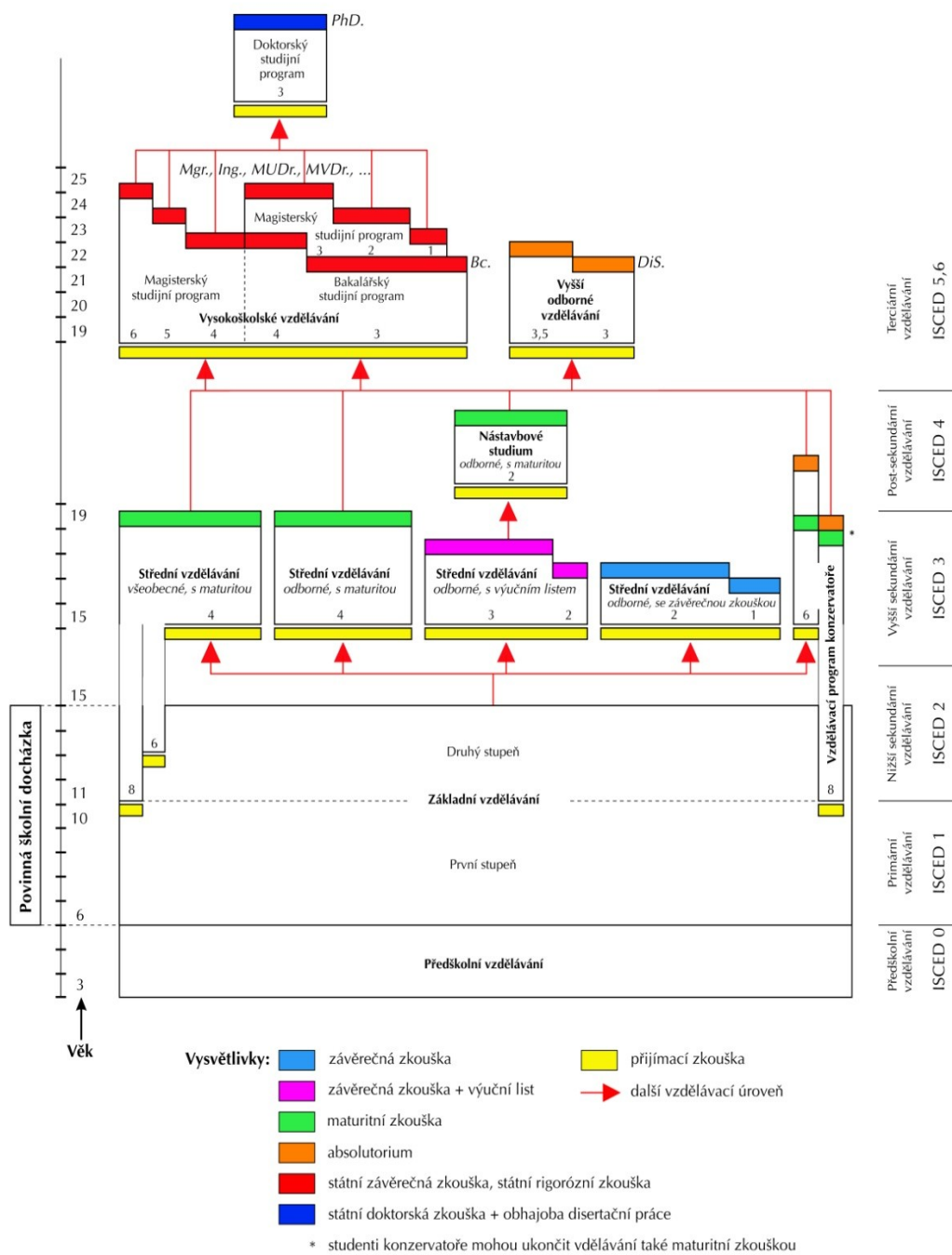
V systému zdravotnictví rozlišujeme několik druhů pracovníků, kteří se liší svým vzděláním a odbornými kompetencemi. Kelnarová (2009) rozděluje možnosti vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků do tří kategorií následovně: nižší, střední a vyšší odborný zdravotnický personál.

3.3.1 Nižší zdravotnický personál

Mezi nižší zdravotnický personál, který získává svou kvalifikaci studiem v učebních oborech nebo absolvováním kvalifikovaných kurzů, řadíme ošetřovatelky, sanitáře a sanitářky (Kelnarová, 2009). Tito zdravotníci poskytují ošetřovatelskou péči pod dohledem všeobecné sestry. Mezi jimi prováděné činnosti patří: ošetřování proleženin, hygienická péče, dopomoc při podávání stravy, doprovod na vyšetření, péče o úpravu prostředí aj.

Ošetřovatelky jsou absolventkami tříletého studia na středních zdravotnických školách, jehož výstupem je výuční list (Kelnarová, 2009).

Způsobilost k výkonu povolání **sanitáře nebo sanitářky** se získává absolvováním kvalifikačního kurzu v nemocnici nebo na střední škole. Dále mohou toto povolání vykonávat také absolventi pouze části studia na středních, vyšších zdravotnických školách nebo vysokých školách zdravotnického zaměření (Kelnarová, 2009).

Obr. 3: Schéma vzdělávacího systému v České republice

Zdroj: Vzdělávací (2006, s. 1)

3.3.2 Střední zdravotnický personál

Jak udává Kutnohorská (2010) po vstupu České republiky do Evropské unie byly obory všeobecná sestra, zubní technik, zdravotní laborant nahrazeny obory

asistentskými (zdravotnický asistent, asistent zubního technika, laborantní asistent) a některé ze zdravotnických oborů byly na středních školách zrušeny bez náhrady, jako například farmaceutický laborant. Do 1. ročníků asistentských oborů nastoupili žáci poprvé ve školním roce 2004/2005. „V obsahovém zaměření studia převládají v 1. a 2. ročníku jazykové, společenskovední a přírodovědné předměty, ve 3. a 4. ročníku převládají odborné předměty. Profilovými předměty jsou ošetřovatelství, ošetřování nemocných, psychologie, komunikace, první pomoc. Velká část výuky je realizována formou praktické výuky na klinických pracovištích. Žáci během studia absolvují souvislou pětítýdenní praxi. Studium je zakončeno maturitou, která zahrnuje tyto povinné předměty: ošetřovatelství, somatologie nebo psychologie a komunikace, praktická zkouška ošetřování nemocných“ (Kutnohorská, 2010, s. 119).

Na středních školách je tedy možné studovat buď obory asistentské s všeobecným nebo konkrétním zaměřením nebo zdravotnické lyceum, které předpokládá další vzdělávání na vyšších odborných zdravotnických školách nebo vysokých školách se zdravotnickým zaměřením.

Zdravotnický asistent své vzdělání získává ve čtyřletém studiu na středních zdravotnických školách. Odborné studium probíhá ve škole i v nemocnicích a je ukončeno maturitní zkouškou. Absolventi tohoto studijního oboru mohou poskytovat ošetřovatelskou péči pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo lékaře jednotlivcům a skupinám, dospělým a dětem s výjimkou novorozenců. Podílí se na preventivní, diagnostické, léčebné, rehabilitační péči a také zajišťuje činnosti spojené s přijetím, překladem, propuštěním a úmrtím pacienta v rozsahu své odborné způsobilosti stanovené vyhláškou Ministerstva zdravotnictví České republiky. Mohou pracovat v nemocničních zařízeních lůžkové i ambulantní povahy, v zařízeních sociální péče zejména, ve stacionářích pro osoby se zdravotním postižením, v ústavech sociální péče, zařízeních geriatrické péče, v léčebnách dlouhodobě nemocných a zařízeních hospicové a respitní péče (srov. Národní, 2008; Kelnarová, 2009; Integrovaný 2011).

Zdravotnické lyceum je další možností studia na většině středních zdravotnických škol. Absolventi tohoto oboru jsou připravováni na další studium ve zdravotnickém nebo sociálním oboru (Národní, 2009). Žáci mají po dokončení vzdělání také možnost uplatnění na trhu práce ve specifických pracovních pozicích, např. pracovníků ve zdravotnické administrativě, zdravotnickém pojišťovnictví

a na zdravotně sociálních odborech orgánů veřejné správy. Po absolvování kvalifikačních kurzů mohou vykonávat také práci ošetřovatele nebo zdravotnického asistenta.

3.3.3 Vyšší zdravotnický personál

Vzdělávání vyššího zdravotnického personálu probíhá na vyšších odborných a vysokých školách se zdravotnickým zaměřením. Terciální vzdělávání pro zdravotní sestry v České republice existuje již od roku 1993 (srov. Tóthová, 2007). Dříve bylo studium umožněno pouze absolventům středních zdravotnických škol, kteří již měli určité zkušenosti ve zdravotnickém oboru. Z důvodu zajištění kompatibility studijního programu se zahraničními obory ošetřovatelství byl však postupně přepracován. V dnešní době se již mohou o studium na vyšších odborných zdravotnických školách a školách vysokých se zdravotnickým zaměřením ucházet i žáci, kteří studiem na střední zdravotnické škole neprošli.

Vzdělávání zdravotních sester v České republice je kompatibilní s požadavky Evropské unie a absolventi tohoto typu vzdělávání mohou, podle zákona 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, pracovat bez odborného dohledu. Tento fakt také umožňuje volný pohyb zdravotních sester na evropském trhu práce. Tóthová (2007) dále uvádí, že v České republice aktuálně probíhá příprava všeobecných sester na čtyřech vyšších odborných školách, čtrnácti vysokých školách univerzitního a neuniverzitního typu a bylo již zahájeno i studium v navazujícím magisterském studijním programu ošetřovatelství.

Vyšší odborné školy zdravotnické umožňují tříleté vzdělávání zakončené absolutoriem. Uchazeči o studium si mohou vybírat z oborů: Diplomovaná dentální hygienistka, Diplomovaná všeobecná sestra (viz Příloha č. 2), Diplomovaný farmaceutický asistent, Diplomovaný oční optik, Diplomovaný zdravotní laborant, Diplomovaný zubní technik. Ukončením studia získávají absolventi titul diplomovaný specialista (uváděný za jménem ve zkratce DiS).

V rámci **vysokoškolského vzdělávání** probíhá studium v bakalářských studijních programech Ošetřovatelství, Porodní asistence nebo Specializace ve zdravotnictví, které obsahují obory všeobecná sestra (viz Příloha č. 3), porodní asistentka, nutriční terapeut, optika a optometrie, radiologický asistent, adiktologie,

ergoterapie, a zdravotní laborant. Bakalářské studium je tříleté, ukončené státní bakalářskou zkouškou. V rámci navazujícího magisterského programu Specializace ve zdravotnictví probíhá na vysokých školách výuka oborů fyzioterapie, intenzivní péče, nutriční specialista, optometrie a ošetrovatelská péče v gerontologii (srov. Zima, 2010; Kinclová, 2011). Magisterské studium trvá dva roky a je ukončeno státní závěrečnou zkouškou. Úspěšní absolventi studia získávají titul bakalář nebo magistr (uváděný za jménem ve zkratce Bc. nebo Mgr.).

Podle výzkumů Nekudy a Sirovátky (2010), které probíhaly v posledních pěti letech, se počty absolventů vysokoškolského vzdělání zvýšily asi o 60 %. Množství studujících střední školy ukončené maturitní zkouškou zůstalo téměř beze změny. Naopak výrazný pokles zájmu byl zaznamenán obecně u vyučených, studujících na odborných učilištích (viz tab. 2).

Podle Kněhlové a Vojtěcha (2011b) se na vysoké školy hlásí 80 % absolventů maturitních oborů středních škol a 63 % z nich je ke studiu přijato. „Zájem o studium na vysokých školách, volbu oboru i úspěšnost u přijímacího řízení výrazně ovlivňuje typ střední školy, kterou mladí lidé absolvovali. Zatímco gymnazisté se díky rozsahu všeobecných znalostí hlásí na široké spektrum oborů, absolventi lyceí a středních odborných škol v dalším studiu většinou navazují na obor studovaný na střední škole“ (Kněhlová, Vojtěch, 2011b). K nejméně úspěšným žákům u přijímacího řízení na vysoké školy patří absolventi zdravotnických oborů, což je dáno i vysokou poptávkou po zdravotnických oborech vysokých škol. Absolventi zdravotnických lyceí byli u přijímacích zkoušek úspěšní v 18 % a absolventi oboru zdravotnický asistent pouze ve 3 %. Ačkoliv všeobecně zájem o studium na vyšších odborných školách klesá, absolventi zdravotnických oborů, tvoří výjimku. O studium na vyšších odborných zdravotnických školách projevilo zájem 63 % absolventů středních zdravotnických škol a jejich úspěšnost při přijímacím řízení byla 79 %. Důvodem této výjimečnosti může být změna kvalifikačních požadavků pro výkon zdravotnických profesí.

Tab. 2: Počty absolventů škol 2004–2008

Zdroj: Nekuda, Sirovátka (2010, s. 8)

	2004	2005	2006	2007	2008
Vyučení	42421	40752	38559	35802	33547
Vyučení s maturitní zkouškou	48649	50589	53072	53744	52665
Gymnázium	24694	25309	24001	24193	24284
Nástavbové vzdělání	8332	8790	8306	8142	7369
VOŠ	6075	7025	6338	5310	5774
Vysokoškoláci	29022	31121	38462	45109	50661

V dostupné literatuře jsem se setkala i s ne zcela kladnými názory na rozvoj vzdělávání zdravotníků na vysokých školách. K tomu, aby zdravotní sestry splňovaly požadavky na výkon povolání, byly zralejší, zodpovědnější a samostatnější vede podle Mádlové (2004) mnohem delší a složitější cesta. Pouhé převedení studia na vyšší úroveň určitě nestačí ke zlepšení výchovy všeobecných sester.

Pyšný a Kubátová (2003) souhlasí se vzděláváním zdravotních sester na vysokoškolské úrovni, ale zároveň i se zachováním oboru diplomovaná všeobecná sestra na vyšších odborných školách. Existenci oborů současně podmiňují zrušením školného na vyšších odborných školách a také pevným stanovením kompetencí pro výkon povolání v praxi, včetně finančního ohodnocení. Zdůrazňují,

že bez stanovení těchto jasných kritérií není možné, aby vedle sebe existovaly zdravotnické školy vyšší odborné a vysoké. Důvodem je možné převýšení počtu zdravotníků s vyšším odborným vzděláním počtem všeobecných sester s bakalářským vzděláním. „V praxi se to projeví nedostatkem kvalifikovaných pracovníků, kteří by pracovali převážně u lůžka, v bezprostředním kontaktu s nemocným, a ekonomickými problémy zdravotnických zařízení se zaměstnáváním převážně sester bakalářek. Jinými slovy může nastat situace, kdy budeme mít nemocnice plné vysokoškolsky vzdělaných sester, což může na první pohled působit sympaticky. Na otázku, zda budou se svou kvalifikací také ochotné převlékat postele a vynášet mísy, si však musí každý odpovědět sám“ (Pyšný, Kubátová, 2003, s. 83–84).

Jelikož jsem sama studovala porodní asistenci na vysoké škole se zdravotnickým zaměřením, mohu se jen přiklonit ke spíše zápornému postoji na vzdělávání zdravotníků na vysokých školách. Dle mého názoru je studium zaměřeno příliš teoreticky a žáci, kteří na vysokou školu nastoupili z jiných než zdravotnických škol, mají o praxi zkreslené představy. V době, kdy přicházejí v nemocnici do styku s pacienty, se nedokáží přizpůsobit situaci, protože nemají dostatek zkušeností a většinou, těmito stresujícími situacemi odrazeni, studia zanechají. Naopak žáci, kteří absolvovali střední zdravotnické školy, na praxi ve většině případů vynikají. Mnozí ale následně ukončují studium z důvodu příliš vysokých nároků na teoretické znalosti.

3.4 Další možnosti vzdělávání nelékařských zdravotnických pracovníků

Po dosažení určitého stupně vzdělání, které je základním požadavkem pro vykonávání povolání zdravotní sestry, studium nekončí (Mádlová, 2005). Podle zákona 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních a prováděcí vyhlášky 423/2004 Sb., kterou se stanoví kreditní systém je zdravotní sestra povinna prohlubovat své odborné znalosti po celou dobu výkonu svého povolání. Mezi možnosti rozšiřování odborných vědomostí řadíme specializační a celoživotní vzdělávání.

3.4.1 Specializační vzdělávání

V Brně připravuje zdravotní sestry se specializovanou způsobilostí *Národní centrum ošetřovatelství a nelékařských zdravotnických oborů* od roku 1967 (Košuličová, 2007). Do roku 2007 absolvovalo specializační studium celkem 41 649 zdravotních

sester a počet zájemkyň o specializační studium má stoupající tendenci (viz tab. 3).
Všeobecné zdravotní sestry se mohou specializovat v následujících oborech:

- Ošetrovatelská péče v anesteziologii, resuscitaci a intenzivní péči;
- Perioperační péče;
- Ošetrovatelská péče v pediatrii;
- Komunitní ošetrovatelská péče;
- Ošetrovatelská péče o pacienty ve vybraných klinických oborech;
- Audiologie;
- Práce sestry v nukleární medicíně;
- Ošetrovatelská péče o duševní zdraví;
- Práce sestry v pracovním lékařství;
- Ošetrovatelská péče v transfúzní službě;
- Perfuziologie.

Tab. 3: Přehled sester se specializovanou způsobilostí v období 2002-2006

Zdroj: Košuličová (2007, s. 18)

Katedry / roky	2002	2003	2004	2005	2006
Ošetrovatelství	301	402	609	727	1051
ARIP	636	773	873	912	1114
Management	35	22	155	68	112
Celkem za katedry	972	1197	1637	1707	2277
Celkem					7790

3.4.2 Celoživotní vzdělávání

Povinností všech pracovníků ve zdravotnictví je se celoživotně vzdělávat. Pro kontrolu dodržování těchto zásad celoživotního vzdělávání je u zdravotních sester v České republice zavedená tzv. Centrální registrace sester. „V řadě zemí funguje systém registrace již velmi dlouho. I když jsou systémy centrální registrace v jednotlivých státech rozdílné, základní cíl a postup je shodný. Nutí totiž sestru, aby se celoživotně vzdělávala. Registrace umožňuje srovnatelnost vzdělání a volný pohyb sester v rámci pracovního uplatnění v zemích Evropské unie. V České republice zahájila centrální registraci sester Česká asociace sester 12. května 2000, kdy se každoročně slaví Mezinárodní den sester“ (Staňková, 2002, s. 47). Registrace sester v České republice prozatím není povinná. Do budoucna se ale počítá, že bude stanovena zákonem (Staňková, 2002). V dnešní době mohou sestry bez registrace pracovat pouze pod odborným dohledem, registrované mohou mít vyšší plat a větší výběr zaměstnání. Podmínkou pro získání registrace je dostatečná praxe (po absolvování střední školy alespoň tři roky) a získání nejméně 40ti kreditů za plnění vzdělávacích aktivit. Pro prodloužení registrace, ke kterému by mělo dojít po pěti letech, je nutné opět splnit hranici 40ti kreditů. Pro přehlednost uvádím tabulku kreditového ohodnocení jednotlivých aktivit sester podle České asociace sester (viz tab. 4).

V dnešní době se stále populárnějším stává vzdělávání přes internet. Pro ošetrovatelské profese byl vytvořen vzdělávací systém EUNIO (www.eunio.cz). „EUNIO vzniká na základě osvědčené platformy EUNI (www.euni.cz), která je prvním akreditovaným portálem kontinuálního vzdělávání pro lékaře a lékárníky, kterých již eviduje více než devět tisíc. Stejně jako EUNI, je i EUNIO založena na systému dynamicky aktualizovaných lekcí doplněných řadou interaktivních prvků a kazuistických rozborů, zpracovaných předními osobnostmi českého ošetrovatelství. Úspěšní absolventi zkouškového testu navíc získají kredity do celoživotního vzdělávání.“ (Komínková, 2008, s. 22)

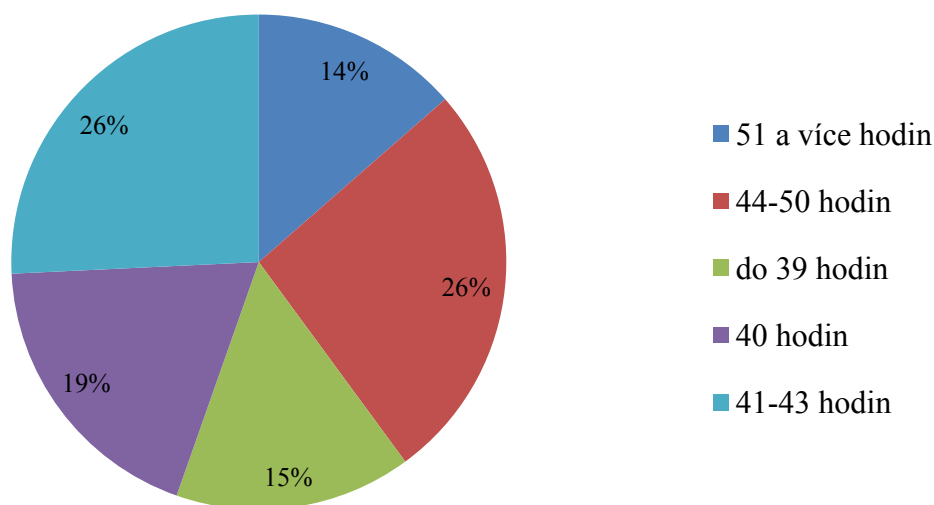
Tab. 4: Seznam vzdělávacích aktivit a jejich kreditní hodnota

Zdroj: Staňková (2002, s. 48)

Typ vzdělávací aktivity		Počet bodů
Studium (v dalším vzdělávání)	1 rok řádně ukončeného studia (bakalářského, magisterského, specializačního, dlouhodobé průpravy)	20
Odborné konference, symposia, pracovního dne, semináře	Aktivní účast na národní odborné akci	15
	Pasivní účast na národní odborné akci	7
	Aktivní účast na mezinárodní akci v cizím jazyce	20
	Pasivní účast na mezinárodní akci v cizím jazyce	10
	Aktivní účast na ústavním semináři	6
	Pasivní účast na ústavním semináři	3
Kurzy	Absolvování dlouhodobého tematického kurzu	10
	Absolvování krátkodobého tematického kurzu	7
Stáže	Odborná stáž v ČR 3-5 dní	7
	Odborná stáž v ČR delší než 5 dní	10
	Odborná stáž v zahraničí 3-5 dní	12
	Odborná stáž v zahraničí delší než 5 dní	17
Výzkum	Výzkum v ošetrovatelství v ČR – nositel grantu, řešitel	20
	Spoluřešitel	10
	Řešitel mezinárodního projektu	25
	Spoluřešitel mezinárodního projektu	15
Zahraněční praxe	Zahraněční praxe spojená s dalším vzděláváním	10–20
Publikace	Odborný článek ve zdravotnickém časopise – 1. autor	15
	Odborný článek ve zdravotnickém časopise – spoluautor	10
	Autor (spoluautor) odborné knihy, učebnice...	25

4. KARIÉROVÉ ROZHODOVÁNÍ

Zaměření vzdělávání na střední škole jistě předurčuje směr naší pracovní orientace a následný přechod na vysokou školu předpokládá rozšíření dosavadních znalostí a schopností. Pracovní profese, které se nám podaří dosáhnout, přináší každému do osobního života určitý status. Určitá povolání s sebou nesou více nebo méně prestiže a uznání společnosti, což je pro dobrý pocit z vykonávané profese důležité (srov. Buriánek, 2001; Pugnerová, 2006). Pracovní činnost nám může přinášet uspokojení a radost, ale také vyčerpání nebo pocit nenaplnění. A protože vykonáváním námi zvoleného povolání trávíme spoustu času, podílí se na tvorbě naší identity a je tedy velmi důležité si správně vybrat svůj pracovní směr. Pro ilustraci, kolik času věnujeme práci, uvádím graf z výzkumu Zaměstnanost (viz obr. 4). Výzkum byl prováděn u ekonomicky aktivních občanů ve věku 18–60, se zaměřením na počet odpracovaných hodin v týdnu v roce 1994.

Obr. 4: Počet odpracovaných hodin v týdnu ekonomicky aktivních osob ve věku 18–60 let

Zdroj: Kuchař (1994 in Buriánek, 2001, s. 100)

Podle Buriánka (2001) má spokojenost s prací minimálně dvě stránky. První obsahuje okruh základních vnějších podmínek, které musejí být na určité úrovni uspokojeny. Mezi tyto se řadí pracovní podmínky (bezpečnost, pracovní doba, organizace práce, prostředí, péče podniku o pracovníky) a také plat. Druhou stránkou,

kteřá je pro spokojenost, stabilizaci a pozitivní motivaci důležitá, jsou vnitřní podmínky. Jejich obsahem je zajímavost práce a její náplň, odpovědnost, samostatnost, využití kvalifikace a dovedností, perspektivy postupu, dobré mezilidské vztahy (ve skupině i k nadřizenyým).

4.1 Teorie rozhodování

„Co chcete dělat?“ Tuto otázku v souvislosti s volbou dalšího vzdělávání pokládá Monroe (2007). Hned v zápětí poznamenává, že důvodem proč se na ni tak těžko hledá odpověď, je nepříjemnost formulace, která naznačuje nutnost do konce života závazného rozhodnutí. Také není možné zvolit více možností a rozhodnout se jen pro jednu, je pro spoustu lidí těžké. Navrhuje tedy, abychom otázku přeformulovali a tím z ní odebrali ten naléhavý tlak rozhodování. „Co chcete dělat dnes? Co za pár let?“ Nebo: „Existuje něco, co opravdu chcete dělat se svým životem? Co to je?“ (Monroe, 2007, s. 48) Tímto rozčleněním může člověk pomocí svého podvědomí snadněji dojít k odpovědi.

Stejně jako si každé ráno vybíráme oblečení, ve kterém chceme strávit den, těšíme se, co dobrého si dáme k obědu a rozmýšlíme, jestli večer strávíme v kině nebo si raději půjdeme zaplavat. Některá rozhodnutí jsou důležitější, jiná méně, ale život je po nás neustále vyžaduje. V lidských myšlenkách existují i sny a přání, pro které se člověk nikdy rozhodnout nemusí. Často z důvodu vlastního přesvědčení, že na jejich plnění nemáme sílu, schopnosti, vůli nebo peníze. Pokud ale váháme, můžou nám v rozhodování pomoci tyto čtyři kroky, které před třiceti lety sestavili dva američtí psychologové Irving L. Janis a Leon Mann (Mezera, 2008). Čtyři základní pravidla teorie rozhodování jsou známa pod zkratkou ACIP.

A – Alternativy

„Jestliže jste před nějakým závažným rozhodnutím, jako je třeba výběr střední a vysoké školy či volba vašeho budoucího povolání, věnujte především pozornost všem variantám možného řešení vašeho problému a položte si dvě základní otázky:

1. Existují ještě nějaké další varianty řešení?
2. Nezapoměl/a jsem na nějakou možnost, která by byla ještě lepším řešením než ty předchozí?

C - Následky a souvislosti

Když provedete výběr nejlepších variant vašeho dalšího studia nebo profesní přípravy, proberte u nich všechny jejich klady a zápory, všechna pro a proti.

I - Informace

O každé vybrané škole nebo povolání, které se dostaly do vašeho „semifinále“, se pokuste získat co možná nejvíce informací.

P - Plány

Vytvořte si detailní plán či program, jak své rozhodnutí budete postupně naplňovat a promyslete si:

- a) Co všechno budete muset po tomto rozhodnutí udělat?
- b) Co uděláte, když při své cestě narazíte na nějakou vážnou překážku, která zmaří první variantu vámi zvoleného řešení?“ (Mezera, 2008, s. 113–114).

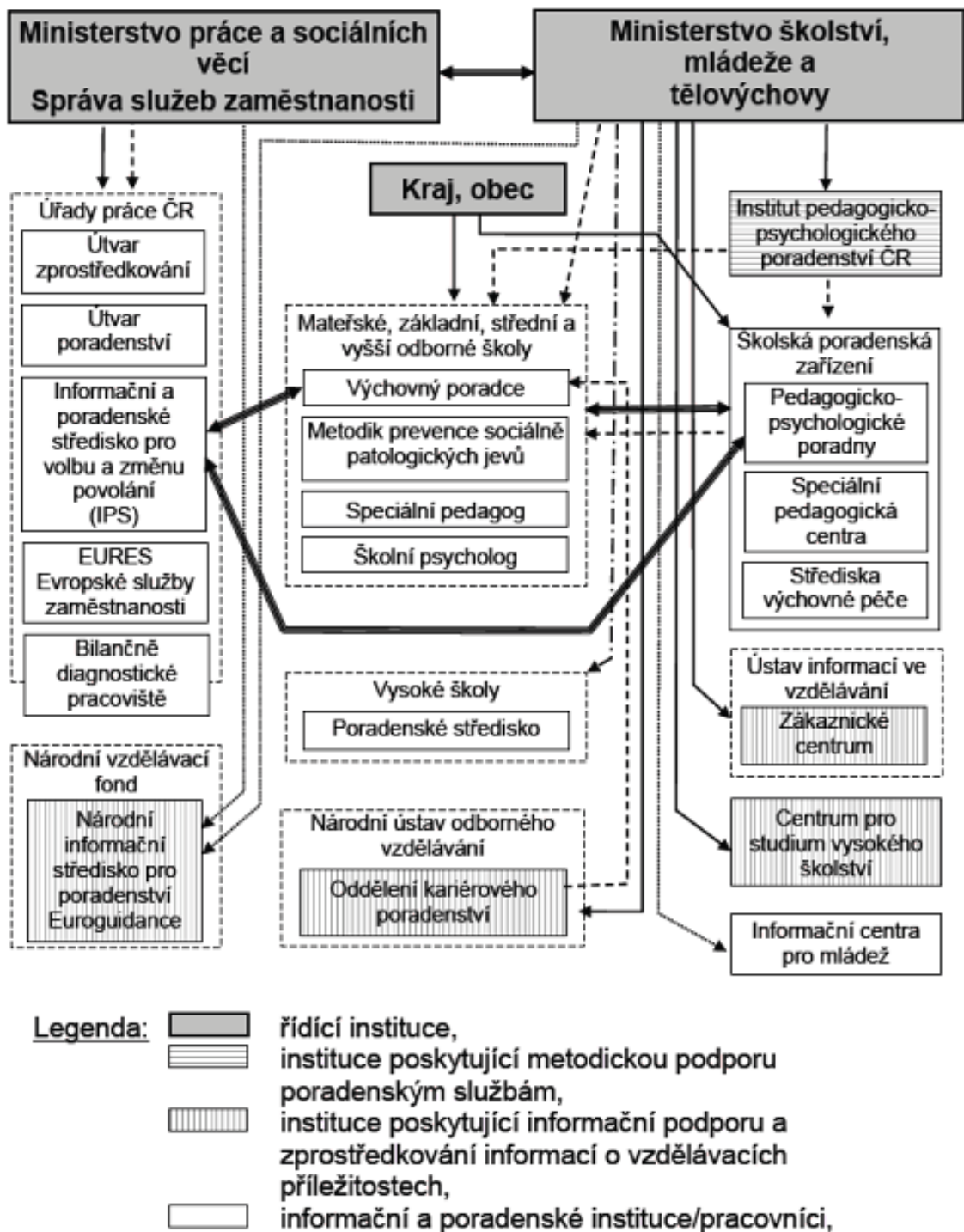
5. PORADENSTVÍ PRO VOLBU DALŠÍ VZDĚLÁVACÍ DRÁHY

Při důležitém rozhodování, mezi něž jistě patří i rozhodování o volbě další vzdělávací dráhy je nejdůležitější aktivita (Mezera, 2008). Život staví člověka před rozhodnutí a mnohdy složité situace, ve kterých si často neví rady a vyžadují intervenci odborníka. Proto existuje psychologické, pedagogicko-psychologické, kariérové nebo sociální poradenství. V rámci tématu této bakalářské práce se zaměřím na poradenství, které se soustřeďuje na pomoc žákům a absolventům při rozhodování o další vzdělávací dráze. „V ČR se používají pojmy poradenství pro volbu povolání, profesní poradenství a pracovně-profesní poradenství, někdy také studijní či vzdělávací poradenství nebo poradenství pro volbu vzdělávací dráhy. Navíc do této terminologie vstupují pojmy reprezentující poradenství zahrnující ještě některé činnosti navíc, jako např. výchovné poradenství, pedagogicko-psychologické poradenství či personální poradenství“ (Poradenství, 2005, s. 7).

V České republice existují dva poradenské systémy a to v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti (viz obr. 5). Jejich základy jsou budovány Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) a Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Oba tyto celky podporují poskytováním poradenských služeb mládež při výběru vzdělávací dráhy a volby povolání. Možnosti poradenství jsou u obou systémů podobné, používají stejné metody a techniky práce, respektují etický kodex a platné mezinárodní dokumenty, odlišné jsou spíše ve svém zaměření a míře konkrétnosti (srov. Freibergová, 2006; Vendel, 2008).

„**Školský poradenský sub-systém** je orientován na poradenskou činnost vůči žákům a studentům, případně jejich rodičům, při řešení běžných výchovných problémů a dalších situací, se kterými se děti a mládež potýkají v průběhu studia, při úvahách o změně či výběru dalšího vzdělávání i při profesní orientaci a pro jejich přípravu ke vstupu na trh práce.

Poradenský sub-systém v rámci resortu práce je významným nástrojem státní politiky zaměstnanosti. Soustřeďuje se zejména na řešení otázek souvisejících s optimální volbou povolání a s přípravou na něj, s problematikou změny povolání, změny kvalifikace a s celou řadou problémů a otázek souvisejících se ztrátou a znovuzískáním zaměstnání“ (Freibergová, 2006, s. 1).

Obr. 5: Struktura systému poradenských služeb v České republice

Zdroj: Freibergová (2006, s. 2)

5.1 Poradenství poskytované úřady práce

Úřad práce je státní instituce, zabývající se otázkami zaměstnanosti. Dne 1. Dubna 2011 byl zřízen jednotný Úřad práce České republiky se sídlem v Praze a ve čtrnácti krajích České republiky byla ustanovena jedna krajská pobočka úřadu práce. (srov. Poradenství, 2005; Zákon, 2011).

Mezi činnostmi úřadů práce patří sledování a hodnocení stavu na trhu práce, evidence volných pracovních míst, zprostředkování nabídek práce zájemcům o zaměstnání, umožňují rekvalifikaci nezaměstnaným. Jednou z mnoha funkcí úřadů práce je poskytování informačních a poradenských služeb při volbě povolání nebo další vzdělávací dráhy.

5.1.1 Informační a poradenská střediska při úřadech práce

Informační a poradenská střediska při úřadech práce (IPS) nabízí pomoc a poradenství s rozhodováním o volbě povolání, dalším studiu nebo možnostech rekvalifikace. Služby poskytuje IPS žákům a absolventům, rodičům, školským zařízením a v podstatě všem zájemcům z řad veřejnosti. Své klienty informuje o aktualitách ve studijních oborech středních i vysokých škol, podmínkách přijímacího řízení, požadavcích na jednotlivá povolání, možnostech rekvalifikace a uplatnění absolventů v praxi. Pomocí počítačového programu umožňuje vyhledávání studijního nebo učebního oboru v celé ČR, včetně informací o nástavbovém, vyšším odborném a vysokoškolském studiu. K nahlédnutí nabízí dokumenty, podrobně popisující jednotlivé profese a také možnost shlédnout krátké video obsahující činnost a pracovní prostředí vybraného povolání. Další z bezplatných možností pomoci rozhodování je testování profesních zájmů, pro které má IPS k dispozici počítačový program. (srov. Informační, 2005; Informační, 2008).

5.2 Poradenství na středních školách

Racionální volby povolání je podle Bělohávkova (1994) člověk schopný mezi čtrnáctým a devatenáctým rokem života. Proto je možné, že mnozí žáci středních škol v průběhu času dospívají ke zjištění, že se ve své kariéře nevydali správným směrem. Toto zjištění nemusí být tak dramatické jak se na první pohled může zdát. V dnešní době pracuje spousta lidí i v jiných oborech než původně studovali. Prvotní

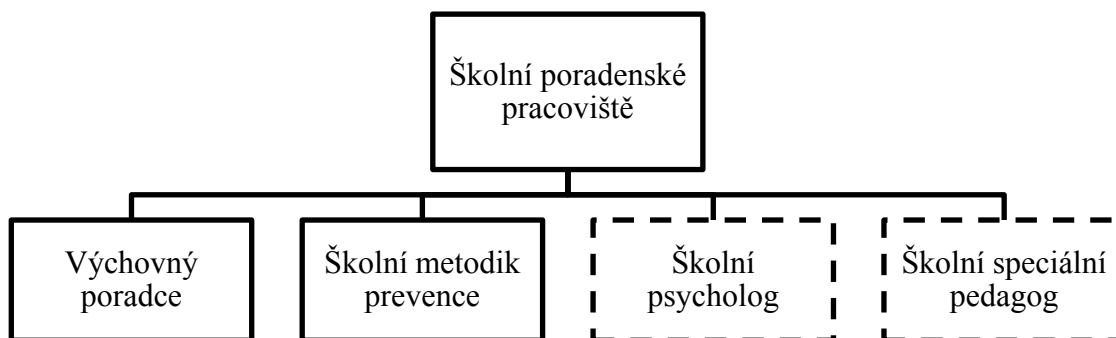
volba povolání přesto určité omezení vytváří a je víc než vhodné, aby měli žáci středních škol v případě pochybností o zvoleném oboru možnost konzultace s odborníkem (srov. Bělohlávek, 1994; Strádal, 2007; Balcar, Havlena, Hlad'o, 2011).

„Poradenské služby v rezortu školství mají dlouhou tradici, jsou zabezpečovány jak školskými poradenskými pracovišti, tak přímo na školách. Jejich hlavním posláním je vytvářet vhodné podmínky pro zdravý tělesný, psychický a sociální vývoj žáků a studentů, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání. Plní významné úkoly na poli prevence a řešení výukových a výchovných obtíží, sociálně patologických jevů a dalších problémů souvisejících se vzděláváním a uplatněním na trhu práce“ (Poradenství, 2005, s. 19).

Hřebíček (2003) zdůrazňuje roli školních, výchovných a kariérních poradců na středních školách. V tomto období se vytváří základy úspěšných kariér a chybná rozhodnutí mohou osudově ovlivnit naši pracovní náplň a spokojenost. Profesně kariérní vývoj je nutné aktivně podporovat po celou dobu středoškolského života formou profesně orientačních metod, forem a prostředků.

5.2.1 Školní poradenské pracoviště

Dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských službách ve školách a školských poradenských zařízeních jsou poradenské služby poskytovány dětem, žákům, jejich zákonným zástupcům i pedagogům. Školní poradenské pracoviště poskytuje služby zaměřené na prevenci školní neúspěšnosti, sociálně patologických jevů, kariérové poradenství, informační a poradenskou podporu vhodné volby další vzdělávací dráhy a pozdějšímu profesnímu uplatnění, pomoc při integraci a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, podporu dětí mimořádně nadaných a metodickou podporu učitelům. V dnešní době poskytují školní poradenská pracoviště konzultační a poradenské služby pro žáky, rodiče a učitele (srov. Hlad'o, Horáčková, Danielová, 2010; Vališová, Kasíková, 2011). Do systému poradenských pracovníků, kteří spolupracují s třídními učiteli, spadá práce výchovného poradce a školního metodika prevence. Na některých školách se můžeme setkat s působením školního psychologa nebo speciálního pedagoga (viz obr. 6). Na poskytování služeb kariérového poradenství se primárně podílí výchovný poradce a školní psycholog.

Obr. 6: Schéma školního poradenského pracoviště

Zdroj: Hlad'o, Horáčková, Danielová (2010, s. 21)

Mezi standardní činnosti **výchovného poradce**, podle vyhlášky 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, patří kariérové poradenství a poradenská pomoc při rozhodování o další vzdělávací a profesní orientaci žáků. Na školním poradenském pracovišti zajišťuje funkci koordinátora kariérového vzdělávání, diagnostikuje a poskytuje poradenské služby související s volbou vzdělávací dráhy, provádí skupinová i individuální šetření, zpracovává a interpretuje zájmové dotazníky v rámci své kompetence, ve spolupráci s třídním učitelem poskytuje poradenství zákonným zástupcům žáků, spolupracuje se školskými poradenskými zařízeními, jako je psychologicko-pedagogická poradna, speciální pedagogické centrum a zajišťuje skupinové návštěvy žáků v informačních poradenských střediscích úřadů práce. Výchovný poradce na školách současně vykonává práci běžného učitele, proto mu na poradenské činnosti často zbývá málo času (srov. Friedmann, 2006).

Školní psycholog není, na rozdíl od výchovného poradce, zatížen výukou (srov. Friedmann, 2006). Mezi jeho hlavní činnosti patří, depistáž specifických poruch učení, diagnostika výukových a výchovných problémů žáků, depistáž a diagnostika žáků mimořádně nadaných a zjišťování sociálního klimatu třídy. Kromě péče o integrované žáky, individuálních konzultací o problémech žáků a jiného poradenství týkajícího se hlavně sociálních vztahů poskytuje i poradenství kariérové.

6. SHRNU TÍ

Shromážděné informace v teoretické části umožňují získat aktuální přehled o tom, jak se žáci středních zdravotnických škol rozhodují o volbě další vzdělávací dráhy. Ze současných výzkumů bylo zjištěno, že absolventi mají o terciální vzdělávání zájem a že se na vysoké školy hlásí až 96 % z nich. Díky nastínění problematiky uplatnění na trhu práce, bylo zjištěno, že absolventi zdravotnických škol jsou při přechodu na trh práce ve zcela výjimečném postavení a nezaměstnanost je v tomto oboru velmi nízká. Zajímavou skutečností přineslo srovnání výsledků výzkumů zaměřujících se na téma prestiže zdravotnické profese. Vyplývalo z nich, že ačkoliv společnost přisuzuje tomuto povolání vysokou hodnotu, zdravotní sestry své zaměstnání nejsou schopny takto posuzovat a prestiž zdravotnické profese hodnotí až podprůměrně. Mezi důležité změny, ke kterým došlo ve vzdělávání zdravotníků po vstupu České republiky do Evropské unie, patří nahrazení oboru všeobecná sestra na středních zdravotnických školách obory zdravotnický asistent a zdravotnické lyceum, které vychovávají zdravotnické pracovníky pracující pod odborným dohledem všeobecné sestry nebo lékaře a otevření bakalářských a magisterských studijních programů pro nelékařské zdravotnické pracovníky. Tyto změny ovlivnily kompetence žáků, kteří absolvují střední zdravotnické školy, ale také jim daly možnost dosáhnout vyššího vzdělání na vysokých školách. Proto přeměna vzdělávacího systému nelékařských zdravotnických pracovníků silně ovlivnila rozhodování žáků středních zdravotnických škol o volbě další vzdělávací dráhy nebo vstupu na trh práce. K této problematice přikládám výsledky vlastního průzkumného šetření. Výsledky by měly mapovat nejen motivaci žáků k terciálnímu vzdělávání, ale také jejich informovanost o činnosti a možnostech kariérového poradenství na vybrané střední zdravotnické škole.

7. METODOLOGIE A CÍLE VÝZKUMU

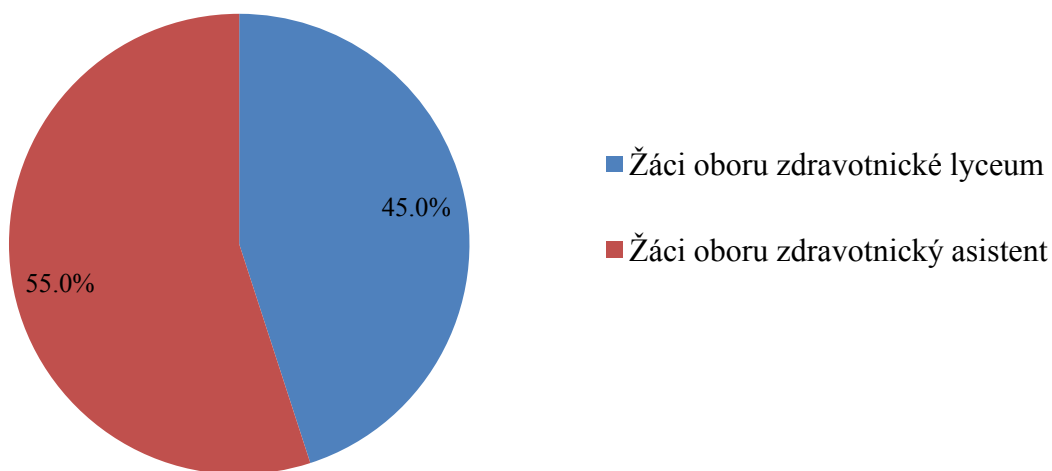
Cílem praktické části bakalářské práce je zjistit, jaké jsou postoje žáků středních zdravotnických škol k dalšímu vzdělávání. Výzkum by měl srovnat odpovědi žáků dvou různých oborů (zdravotnický asistent a zdravotnické lyceum) a popřípadě upozornit na stereotypy v názorech jednotlivých skupin. Dále zjistit, jaké množství ze studujících chce v dalším vzdělávání pokračovat a jestli je motivace ke vzdělání u žáků ovlivněna i zvoleným studijním oborem na střední škole. Následně chci objasnit faktory, které motivují žáky k volbě vzdělávání na vysokých a vyšších odborných školách a také určit, jací činitelé ovlivňují absolventy při rozhodnutí vstupu do zaměstnání. Poté zhodnotit, jestli žáci volí obory se zdravotnickým nebo jiným než zdravotnickým zaměřením. Současně výzkum zjišťuje znalost, využívání a spokojenost s funkcí a pomocí poradenských služeb na střední škole a úřadech práce při volbě další vzdělávací dráhy.

Použitou technikou sběru dat byl dotazník, který jsem zvolila z důvodu možnosti oslovit velké množství respondentů a přehlednému vyhodnocení získaných výsledků. Výzkumné šetření bylo provedeno v dubnu 2011 na Střední odborné škole zdravotnické a zemědělsko-ekonomické ve Vyškově. Osloveni byli všichni žáci maturitních ročníků oborů zdravotnický asistent a zdravotnické lyceum. Dotazník byl sestaven z 10 ti uzavřených, polootevřených i otevřených otázek. U otázky číslo 2 a 3 měli žáci možnost zvolit odpovědi více. Vyplnění dotazníku bylo anonymní a získaná data byla vyhodnocována základními statistickými postupy.

V současné době navštěvuje Střední odbornou školu zdravotnickou a zemědělsko-ekonomickou ve Vyškově 223 žáků. Polovina z nich studuje obor zdravotnické lyceum, který žáky připravuje spíše na další studium a druhá polovina studuje obor zdravotnický asistent, který se více zaměřuje na zvládnutí praktických dovedností a jejich využití v praxi. Budova školy je umístěna v klidné části města a poklidná atmosféra vládne i uvnitř. Protože jsem ve škole, díky svému působení na pedagogické praxi, mohla strávit více času, mohu zhodnotit, že školní prostředí, kolektiv učitelů i žáků na mě působil velmi příjemnou atmosférou, která se přenášela i do výuky. Žáci se mezi sebou znají a schází se i při mimoškolních aktivitách. Dle učitelů, s kterými jsem měla příležitost na toto téma vést rozhovor, je škola výjimečná svým postavením na malém městě a mezi žáky i rodiči má dobrou pověst.

8. VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

O vyplnění dotazníku jsem na střední odborné škole zdravotnické a zemědělsko-ekonomické ve Vyškově požádala 43 žáků, z nichž 3 dotazník vrátili nevyplněný bez udání důvodu. Návratnost vyplněných dotazníků tedy byla 93,0 %. Celkem 55,0 % dotazovaných žáků studuje obor zdravotnický asistent a 45,0 % žáků obor zdravotnické lyceum (viz graf 1).

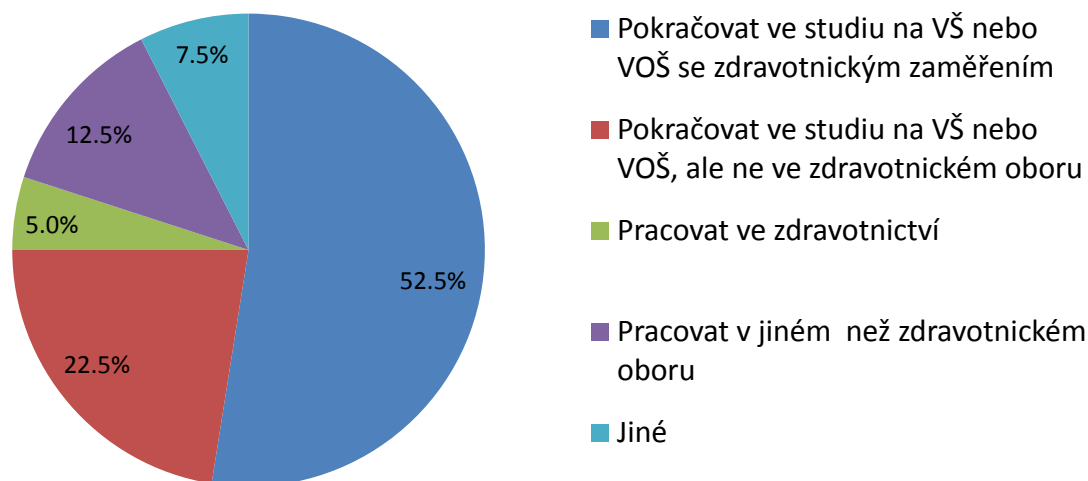

Graf 1: Počet žáků jednotlivých oborů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření

8.1 Postoj žáků k volbě další vzdělávací dráhy

První položkou dotazníku byl výrok: „*Po maturitě bych chtěl/a:*“ zjišťující informace o postojích žáků k dalšímu studiu a práci ve zdravotnickém nebo jiném oboru. Žáci mohli zvolit odpověď z možností *pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ se zdravotnickým zaměřením; pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ, ale ne ve zdravotnickém oboru; pracovat ve zdravotnictví; pracovat v jiném než zdravotnickém oboru* a možnost odpovědi *jiné*. Z celkového počtu žáků obou zmíněných oborů chce ve studiu na vysoké nebo vyšší odborné škole dále pokračovat 75,0 % žáků, z těchto potom 52,5 % žáků chce dále studovat na vysoké nebo vyšší odborné škole se zdravotnickým zaměřením. Ke studiu jiného než zdravotnického oboru na vysoké nebo vyšší odborné škole je motivováno 22,5 % žáků. O další studium zájem nemá 25,0 % žáků, z těchto by chtělo ve zdravotnickém oboru pracovat pouze 5,0 % žáků, pracovat mimo

zdravotnický obor má zájem 12,5 % žáků. Zbývajících 7,5 % žáků má po maturitě v plánu cestovat a nejradiji nepracovat nikdy (viz graf 2, tab. 1).

Graf 2: Postoj žáků střední zdravotnické školy k dalšímu vzdělávání

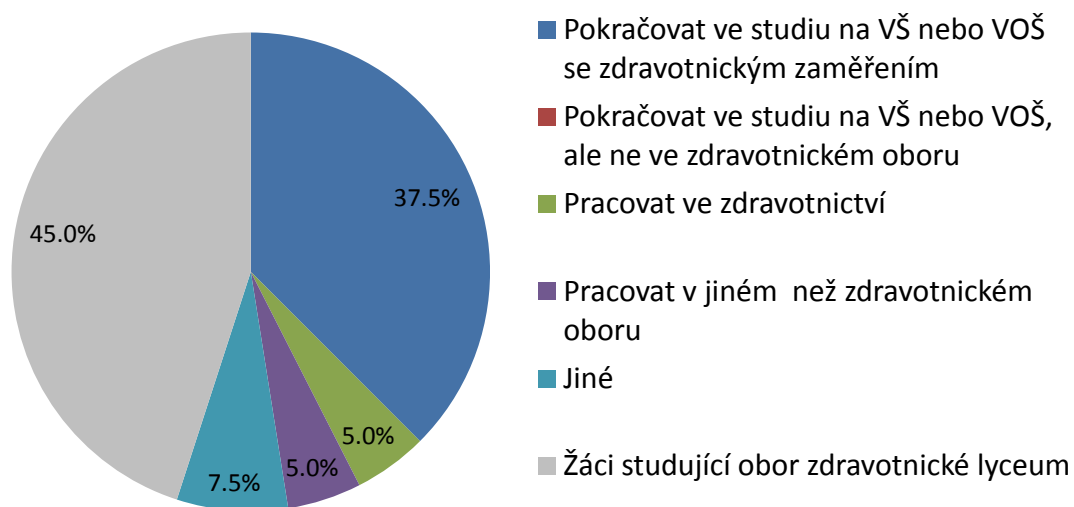
Tab. 1: Postoj žáků k volbě další vzdělávací dráhy

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ se zdravotnickým zaměřením	21	52,5 %
Pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ, ale ne ve zdravotnickém oboru	9	22,5 %
Pracovat ve zdravotnictví	2	5,0 %
Pracovat v jiném než zdravotnickém oboru	5	12,5 %
Jiné	3	7,5 %
Celkem	40	100 %

Po rozdělení respondentů na žáky oboru Zdravotnický asistent a zdravotnické lyceum dochází ke zjištění zajímavých výsledků.

V oboru **zdravotnický asistent** žádný z respondentů (55,0 %) nevyužil odpověď *pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ, ale ne ve zdravotnickém oboru*. Většina žáků studující obor zdravotnický asistent (37,5 %) zvolila odpověď *pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ se zdravotnickým zaměřením*. Pracovat ve zdravotnictví by chtělo pouze 5,0 % žáků, stejně jako *pracovat v jiném oboru*. Odpověď *jiné* zvolilo 7,5 % žáků, kteří by po maturitě chtěli cestovat, užívat si a nejlépe nikdy nepracovat (viz graf 3, tab. 2).

Na rozšiřující podotázku: „*Pokud nechcete po absolvování střední školy pokračovat v dalším studiu ve zdravotnickém oboru nebo ve zdravotnickém oboru nechcete pracovat, jaké jsou hlavní důvody tohoto rozhodnutí?*“ odpovědělo 23,0 % žáků oboru zdravotnický asistent. Jako hlavní důvody svého rozhodnutí udávali zklamání z oboru, dlouhé a náročné studium na „obyčejnou“ práci zdravotní sestry, malé finanční ohodnocení, málo volného času při zaměstnání a také vysokou pravděpodobnost syndromu vyhoření.

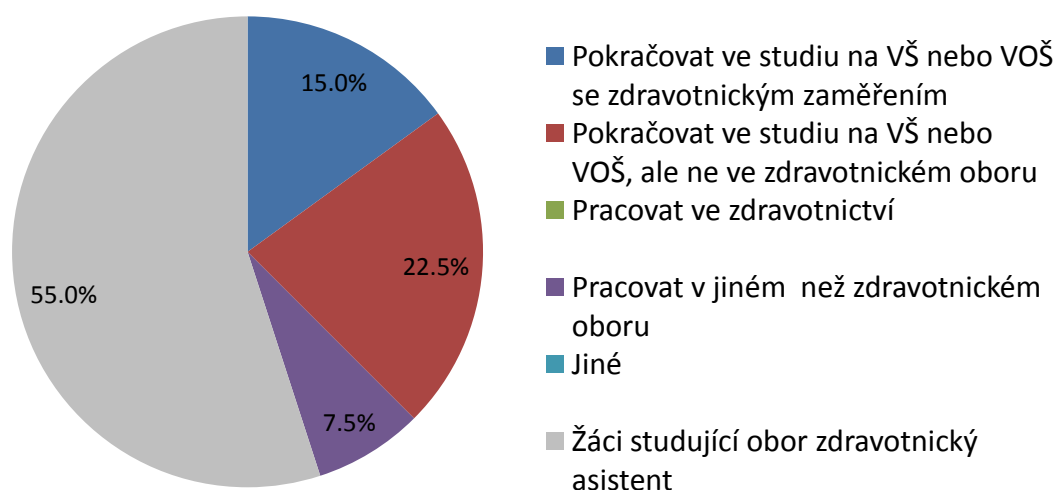

Graf 3: Postoje žáků studujících obor zdravotnický asistent k dalšímu vzdělávání

Tab. 2: Postoje žáků studujících obor zdravotnický asistent k dalšímu vzdělávání

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ se zdravotnickým zaměřením	15	37,5 %
Pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ, ale ne ve zdravotnickém oboru	0	0,0 %
Pracovat ve zdravotnictví	2	5,0 %
Pracovat v jiném než zdravotnickém oboru	2	5,0 %
Jiné	3	7,5 %
Celkem	22	55 %

V oboru **zdravotnické lyceum** žádný z respondentů (45,0 %) nevyužil možnost odpovědi *pracovat ve zdravotnictví* a *jiné*. Nejvíce žáků 22,5 % zvolilo odpověď *pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ, ale ne ve zdravotnickém oboru*. Odpověď *pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ se zdravotnickým zaměřením* uvedlo 15,0 % žáků. Odpověď, *pracovat v jiném než zdravotnickém oboru* vybralo 7,5 % žáků (viz graf 4, tab. 3).

Graf 4: Postoje žáků studujících obor zdravotnické lyceum k dalšímu vzdělávání

Tab. 3.: *Postoje žáků studujících obor zdravotnické lyceum k dalšímu vzdělávání*

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ se zdravotnickým zaměřením	6	15,0 %
Pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ, ale ne ve zdravotnickém oboru	9	22,5 %
Pracovat ve zdravotnictví	0	0,0 %
Pracovat v jiném než zdravotnickém oboru	3	7,5 %
Jiné	0	0,0 %
Celkem	18	45 %

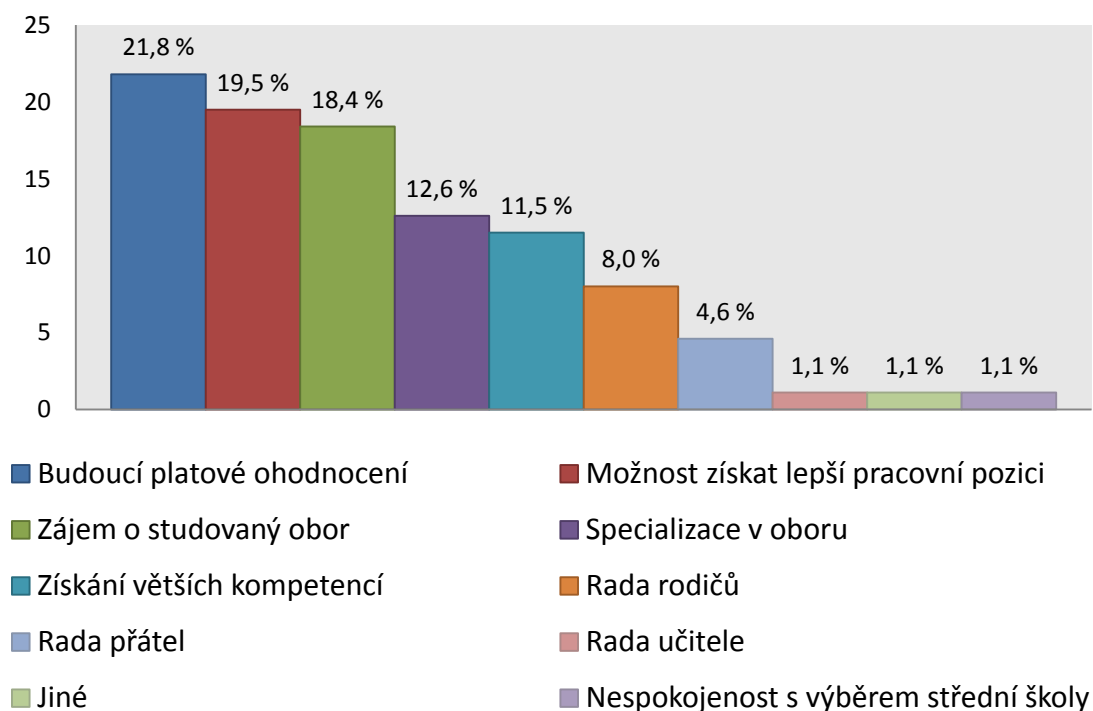
Na rozšiřující podotázku: „*Pokud nechcete po absolvování střední školy pokračovat v dalším studiu ve zdravotnickém oboru nebo ve zdravotnickém oboru nechcete pracovat, jaké jsou hlavní důvody tohoto rozhodnutí?*“ odpovědělo 28,0 % žáků tohoto oboru. Jako hlavní důvody svého rozhodnutí udávali zájem o jiný obor, náročné studium pro výkon povolání zdravotní sestry, touha po samostatnosti a strach z krve.

Z vyhodnocení první otázky vyplývá, že žáci čtvrtých ročníků, studující obory zdravotnický asistent a zdravotnické lyceum na Střední odborné škole zdravotnické a zemědělsko-ekonomické ve Vyškově, mají snahu pokračovat ve studiu na vysokých nebo vyšších odborných školách. Také byl potvrzen předpoklad, že studovaný obor na střední škole ovlivňuje volbu další vzdělávací dráhy. U žáků oboru zdravotnický asistent se chce většina z nich dále věnovat studiu nebo práci ve zdravotnickém oboru. Naproti tomu se většina žáků oboru zdravotnické lyceum přiklání ke studiu oboru jiného než zdravotnického, i když u této skupiny dotázaných, snaha o další vzdělávání převládá.

8.2 Faktory motivující žáky k dalšímu vzdělávání

Druhá položka dotazníku se zaměřila na výzkum motivačních faktorů k dalšímu vzdělávání. Na výrok: „*Vyberte, které faktory vás nejvíce motivovaly k rozhodnutí dále studovat*“ odpovídali pouze žáci, kteří chtějí v dalším studiu na vysoké nebo vyšší odborné škole pokračovat ($n_i = 86$; $p_i = 75,0 \%$). Úkolem žáků bylo zvolit, které

z vybraných deseti motivačních faktorů, je nejvíce motivovaly k dalšímu vzdělávání. Respondenti mohli vybírat z následujících možností: *zájem o studovaný obor (rozšíření si znalostí)*; *specializace v oboru (např. porodní asistentka, fyzioterapeut...)*; *získání větších kompetencí*; *nespokojenost s výběrem střední školy (studium oboru jiného zaměření)*; *budoucí platové ohodnocení*; *možnost získat lepší pracovní pozici*; *rada učitele*; *rodičů nebo přátel* a *možnost odpovědi jiné*. K nejvíce ovlivňujícím faktorům žáci zařadili *budoucí platové ohodnocení (22,0 %)*, *možnost získat lepší platovou pozici (20,0 %)* a *zájem o studovaný obor (19,0 %)*. Mezi nejméně volené ovlivňující faktory patřili odpovědi: *nespokojenost s výběrem střední školy (1,0 %)*, *rada učitele (1,0 %)* a *možnost výběru odpovědi jiné (1,0 %)*, kdy snahu o další vzdělávání odůvodnil žák, studující obor zdravotnické lyceum, svým nadšením pro pomoc lidem. (viz graf 5, tab. 4).

Graf 5: Faktory motivující žáky k dalšímu vzdělávání

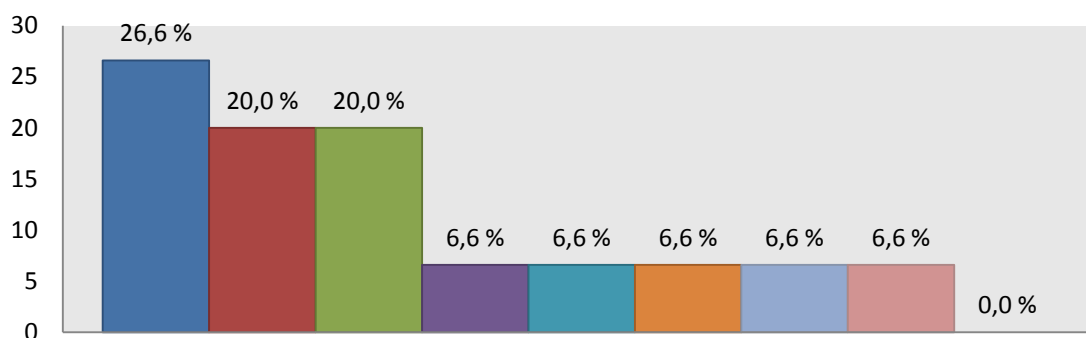
Tab. 4: Faktory motivující žáky k dalšímu vzdělávání

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Zájem o studovaný obor (rozšíření si znalostí)	16	18,4 %
Specializace v oboru (např. porodní asistentka, fyzioterapeut...)	11	12,6 %
Získání větších kompetencí	10	11,5 %
Nespokojenost s výběrem střední školy (studium oboru jiného zaměření)	1	1,1 %
Budoucí platové ohodnocení	19	21,8 %
Možnost získat lepší pracovní pozici	17	19,5 %
Rada učitele	1	1,1 %
Rada rodičů	7	8,0 %
Rada přátel	4	4,6 %
Jiné	1	1,1 %
Celkem	87	99,7 %

8.3 Faktory odrazující žáky od dalšího studia

Třetí položka dotazníku se zaměřila na výzkum faktorů, které od dalšího studia žáky nejvíce odradily, a odpovídali na ni pouze respondenti, kteří v dalším studiu pokračovat nechtějí ($n_i = 10$; $p_i = 25$ %). Úkolem žáků bylo zvolit, které z vybraných devíti faktorů je nejvíce odradily od dalšího vzdělávání: *finanční situace*; *nutnost osamostatnit se*; *odpor ke studiu*; *pocit, že mi další studium k ničemu nebude*; *pocit, že pro studium na VOŠ/VŠ nemám dostatečné schopnosti*; *rada učitele*; *rodičů* nebo *přátel* a možnost odpovědi *jiné*.

K nejvíce ovlivňujícím faktorům žáci zařadili *pocit, že pro studium na vysoké nebo vyšší odborné škole nemám dostatečné schopnosti* (25,0 %), *odpor ke studiu* (20,0 %) a *finanční situace* (20,0 %). Žádný z dotázaných nezvolil odpověď *rada rodičů* a mezi nejméně volené ovlivňující faktory patřily odpovědi: *nutnost osamostatnit se* (7,0 %), *pocit, že mi další studium k ničemu nebude* (7,0 %), *rada učitele* (7,0 %), *přátel* (7,0 %) a možnost výběru odpovědi *jiné* (7,0 %), (viz graf 6, tab. 5). Jeden z respondentů a žáků oboru zdravotnický asistent, svou volbu odůvodnil takto: „Život je velmi krátký na to, abych nejkrásnější léta života promrhal studiem.“

- Pocit, že pro studium na VŠ nebo VOŠ nemám dostatečné schopnosti
- Finanční situace
- Odpor ke studiu
- Nutnost osamostatnit se
- Pocit, že mi další studium k ničemu nebude
- Rada učitele
- Rada přátel
- Jiné
- Rada rodičů

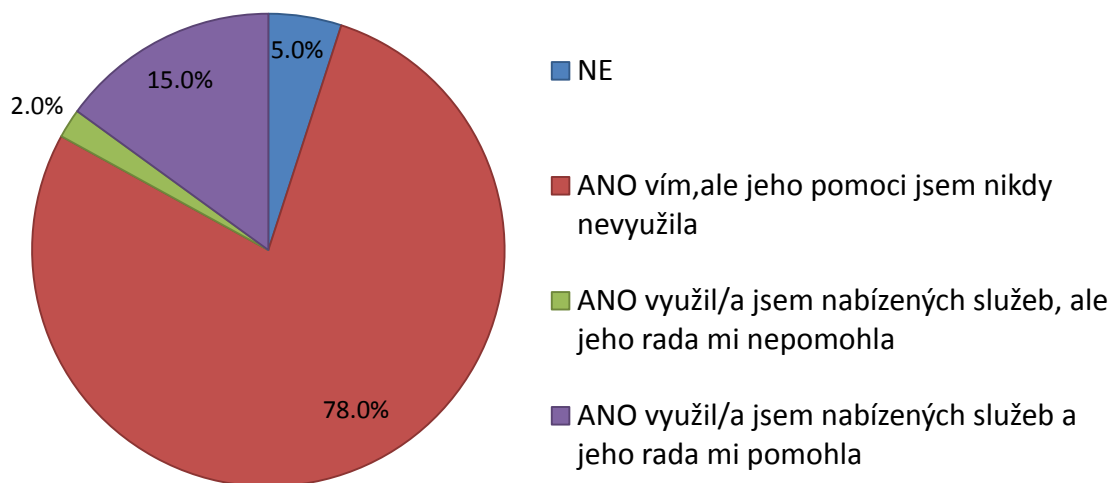
Graf 6: Faktory odrazující žáky od dalšího studia

Tab. 5: Faktory odrazující žáky od dalšího studia

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Finanční situace	3	20,0 %
Nutnost osamostatnit se	1	6,6 %
Odpor ke studiu	3	20,0 %
Pocit, že mi další studium k ničemu nebude	1	6,6 %
Pocit, že pro studium na VOŠ nebo VŠ nemám dostatečné schopnosti	4	26,6 %
Rada učitele	1	6,6 %
Rada rodičů	0	0,0 %
Rada přátel	1	6,6 %
Jiné	1	6,6 %
Celkem	15	99,6 %

8.4 Informovanost žáků o činnosti výchovného poradce

Čtvrtá položka dotazníku zjišťovala, zdali jsou žáci informováni o funkci výchovného poradce, a jestli jim střední škola poskytuje dostatek informací o jeho činnosti. Také se snažila rozpoznat, jak žáci subjektivně vnímají prospěšnost tohoto poradenství na střední škole. Žáci měli za úkol odpovědět na otázku: „Víte o tom, že máte na střední škole možnost využít služeb výchovného poradce?“. Nejvíce respondentů dotazníku (78,0 %) u této otázky zvolilo odpověď: „Ano vím, ale jeho pomoci jsem nikdy nevyužil“. Pouze 2,0 % žáků vybralo možnost odpovědi: „Ano využil/a jsem nabízených služeb, ale jeho rada mi nepomohla“. Zajímavým výsledkem bylo, že 15,0 % žáků, kteří mimochodem všichni chtějí pokračovat v dalším vzdělávání, zvolilo odpověď: „Ano využil/a jsem nabízených služeb a jeho rada mi pomohla“. Možnost odpovědi: „Ne“ vybralo 5,0 % žáků (viz graf 7, tab. 6).

Graf 7: Informovanost žáků o činnosti výchovného poradce

Tab. 6: Informovanost žáků o činnosti výchovného poradce

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Ne	2	5,0 %
Ano vím, ale jeho pomoci jsem nikdy nevyužil/a	31	78,0 %
Ano využil/a jsem nabízených služeb, ale jeho rada mi nepomohla	1	2,0 %
Ano využil/a jsem nabízených služeb a jeho rada mi pomohla	6	15,0 %
Celkem	40	100 %

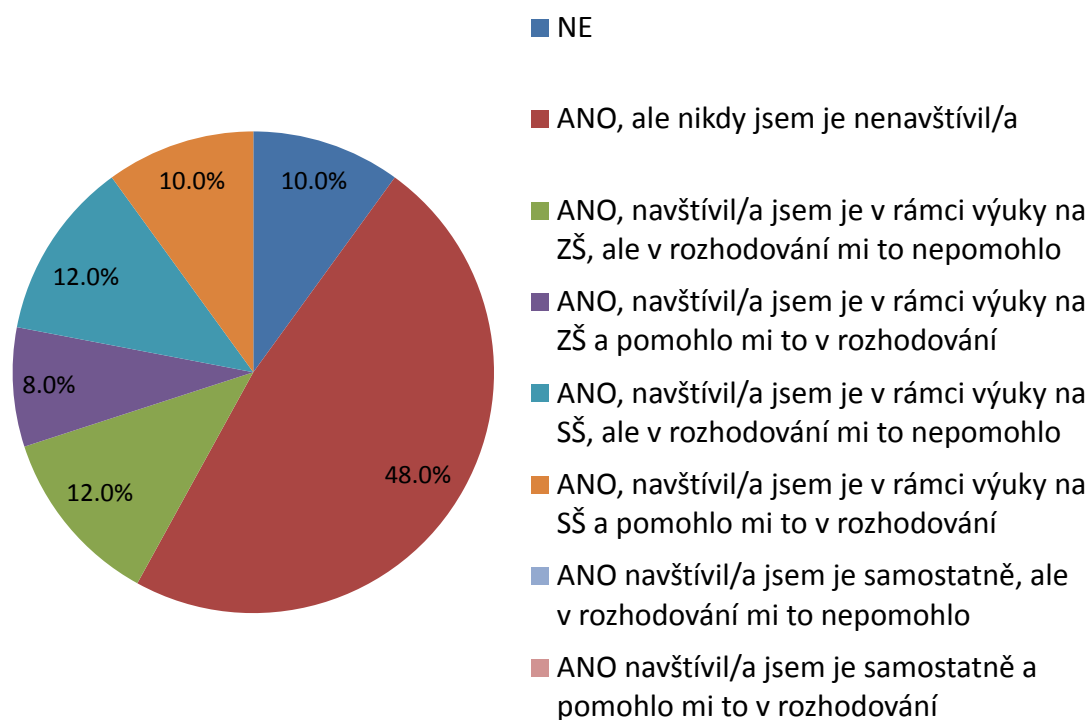
Z výsledků této otázky lze usuzovat, že informovanost žáků o činnosti výchovného poradce je na dobré úrovni. Většina respondentů, kteří nabízených poradenských služeb využili, uvedla, že jim rada výchovného poradce pomohla. Z tohoto faktu je možné odvodit, že činnost výchovného poradce je pro žáky v rozhodovacím procesu důležitá.

8.5 Informovanost žáků o činnosti poradenských středisek na ÚP

Pátá položka dotazníku byla formulovaná otázkou: „Víte o tom, že na úřadech práce existují Informační a poradenská střediska, kde Vám mohou poskytnout informace o možnostech dalšího vzdělávání?“. Žáci mohli vybírat z osmi možných odpovědí *Ne; Ano, ale nikdy jsem je nenavštívil/a; Ano, navštívil/a jsem je v rámci výuky na ZŠ, ale v rozhodování mi to nepomohlo; Ano, navštívil/a jsem je v rámci výuky na ZŠ a pomohlo mi to v rozhodování; Ano, navštívil/a jsem je v rámci výuky na SŠ, ale v rozhodování mi to nepomohlo; Ano, navštívil/a jsem je v rámci výuky na SŠ a pomohlo mi to v rozhodování; Ano navštívil/a jsem je samostatně, ale v rozhodování mi to nepomohlo* a poslední možností odpovědi *Ano navštívil/a jsem je samostatně a pomohlo mi to v rozhodování*.

Záměrem otázky bylo zjistit, zda jsou žáci informováni o činnosti informačních a poradenských středisek na úřadech práce a jestli jim střední škola poskytuje dostatek informací o jimi poskytovaných službách. Také pátrá po tom, jak žáci subjektivně vnímají prospěšnost tohoto poradenství. Nejvíce žáků (48,0 %) u této otázky zvolilo odpověď „*Ano, ale nikdy jsem je nenavštívil/a*“. Možnost odpovědi „*Ano navštívil/a*

jsem je samostatně, ale v rozhodování mi to nepomohlo“ a „Ano navštívil/a jsem je samostatně a pomohlo mi to v rozhodování“ nezvolil žádný z respondentů dotazníku (viz graf 8, tab. 7).

Graf 8: Informovanost žáků o činnosti informačních a poradenských středisek

Z převládajících odpovědí žáků lze usoudit, že většina z nich nemá zkušenosti s poradenskými službami, které úřad práce poskytuje a aktivita ze strany střední školy by se tímto směrem mohla zaměřit více. Fakt, že žádný z respondentů nezvolil odpověď „...navštívil/a jsem je samostatně...“ naznačuje, že role vzdělávacích zařízení je v tomto ohledu, informovat žáky o možnostech poradenství, nepostradatelná.

Tab. 7: Informovanost žáků o činnosti informačních a poradenských středisek

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Ne	4	10,0 %
Ano, ale nikdy jsem je nenavštívil/a	19	48,0 %
Ano, navštívil/a jsem je v rámci výuky na ZŠ, ale v rozhodování mi to nepomohlo	5	12,0 %
Ano, navštívil/a jsem je v rámci výuky na ZŠ a pomohlo mi to v rozhodování	3	8,0 %
Ano, navštívil/a jsem je v rámci výuky na SŠ, ale v rozhodování mi to nepomohlo	5	12,0 %
Ano, navštívil/a jsem je v rámci výuky na SŠ a pomohlo mi to v rozhodování	4	10,0 %
Ano navštívil/a jsem je samostatně, ale v rozhodování mi to nepomohlo	0	0,0 %
Ano navštívil/a jsem je samostatně a pomohlo mi to v rozhodování	0	0,0 %
Celkem	40	100 %

8.6 Ideální pomoc při rozhodování o další vzdělávací dráze

Šestá položka dotazníku dala žákům možnost vyjádřit se k problematice kariérového poradenství na jejich střední škole. Její znění: „*Popište, jak si představujete ideální pomoc a podporu při rozhodování o další vzdělávací nebo profesní dráze ze strany Vaší střední školy (konkrétní postupy školy, které by Vám rozhodování mezi vstupem na trh práce a dalším vzděláváním usnadnily)*“ umožnilo respondentům formulovat své subjektivní názory a navrhnout takové funkce a zásahy poradenského systému, které by sami ocenili.

Přemýšlet nad danou problematikou a odpovědět jinak než „nevím“ zvládla méně než polovina oslovených respondentů (35,0 %). Mezi časté odpovědi patřilo přání nechat žákům prostor na samostatné rozhodnutí a neovlivňovat jejich rozhodování vůbec. Dalším opakujícím se požadavkem bylo zlepšení úrovně výuky jazyků na střední škole, zvláště pak změnit kapacitu jazykových tříd a tímto způsobem ovlivnit šance žáků na další vzdělávání. Mezi další návrhy respondentů na zlepšení poradenství

na střední škole patřilo: návštěva Brněnského veletrhu vyšších odborných a vysokých škol Gaudeamus; organizace speciálních hodin věnovaných představení možností studia na VŠ nebo VOŠ případně srovnání, jaké požadavky na žáky bude klást další studium a jaké požadavky můžou očekávat od svého zaměstnavatele po vstupu do zaměstnání; možnost vyzkoušet si test studijních předpokladů a konzultovat s výchovným poradcem, jestli je pro žáky další studium vhodné či nikoliv; větší rozsah konzultačních hodin u výchovného poradce (viz tab. 8).

Tab. 8: Návrhy žáků na pomoc ze střední školy při rozhodování o další vzdělávací dráze

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Prostor pro samostatné rozhodování	5	12,5 %
Zlepšit výuku jazyků na střední škole	4	10,0 %
Návštěva Brněnského veletrhu VOŠ a VŠ Gaudeamus	2	5,0 %
Speciální informační hodiny o možnostech studia na VŠ nebo VOŠ	2	5,0 %
Větší rozsah konzultačních hodin u výchovného poradce	1	2,5 %
Celkem	14	35,0 %

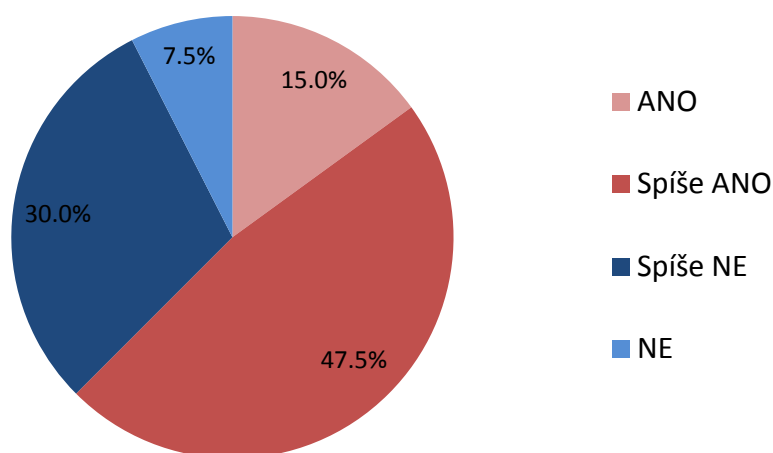
Názory žáků, kteří se nad otázkou zamysleli a navrhli konkrétní řešení, které by jim rozhodování o vstupu do zaměstnání nebo dalším studiu usnadnilo, jsou zajímavé a myslím, že mnohým z nich by nebylo těžké vyhovět. Nejjednodušší realizaci má návrh na samostatné rozhodování žáků, který mohou žáci uskutečnit sami už jen tím, že neprojeví o kariérové poradenství zájem. Při snaze o zlepšení výuky jazyků je již veškerá iniciativa na straně školy a tím je splnění tohoto problému složitější. Jelikož si žáci stěžovali hlavně na přeplněnost třídy při výuce, měla by škola, při ideálním řešení problému, zajistit více pedagogů a jazykových tříd, kde by mohla výuka probíhat i v menším počtu žáků. Střední škola by v ideálním případě mohla také přistoupit na možnost udělit žákům maturitních ročníků den ředitelského volna nebo možná zvolit ještě lepší řešení a uspořádat exkurzi v rámci výuky na veletrh VOŠ a VŠ Gaudeamus v Brně. Zde by žáci mohli získat spoustu užitečných informací a materiálů o

možnostech dalšího studia a možná by jim tyto samostatně získané údaje pomohly více než ty, které jim poskytne výchovný poradce při své snaze poučit žáky o možnostech dalšího studia ve výuce. Další krok, který by střední škola mohla při dokonalém splnění návrhů žáků podniknout, je změnit pracovní dobu výchovného poradce. Jelikož jsem s výchovným poradcem na konkrétní střední škole měla možnost vést neformální rozhovor, vím, že je velmi časově vytížený již teď. Během půlhodiny našeho rozhovoru na kabinet klepaly tři skupiny žáků, kterým se snažil věnovat svůj čas (mimo konzultační hodiny). Proto si myslím, že pokud by chtěla škola vyhovět tomuto požadavku žáků, musel by funkci výchovného poradce na střední škole vykonávat ještě další pedagog specializovaný pouze na tuto činnost, což je opět požadavek velmi náročný, vzhledem k tomu, že se jedná o státní školu.

8.7 Spokojenost žáků s výběrem střední školy

Sedmá položka dotazníku byla formulována otázkou: „*Jste spokojeni s výběrem oboru střední školy?*“. Výběr byl možný ze čtyř odpovědí: *ano, spíše ano, spíše ne a ne*. Do dotazníku byla tato položka zařazena z důvodu zjištění a porovnání výsledků s jinými výzkumy zaměřující se na spokojenost žáků s výběrem oboru střední školy.

Na otázku týkající se spokojenosti žáků s výběrem odborného zaměření střední školy odpovědělo kladně 63,0 % žáků. Z těchto 15,0 % zvolilo odpověď *ano* a zbylých 47,5 % respondentů vybralo odpověď *spíše ano*. Zápornou odpověď zvolilo 37,0 % žáků, z nichž *ne* odpovědělo 7,5 % respondentů a možnost odpovědi *spíše ne* využilo 30,0 % žáků (viz graf 9, tab. 9). Dle výzkumů, zaměřujících se na spokojenost žáků s výběrem oboru střední školy, jsou žáci středních odborných škol se svou volbou v 70 % spokojeni. Žáky, kteří s výběrem oboru na střední škole nejsou spokojeni, studium často nezajímá a nechtějí ve zvoleném oboru dále pracovat. Tato skutečnost dále ovlivňuje jejich neúspěch při dosahování úrovně vzdělání, které si dosáhnout přáli, což je podmíněno i ztrátou zájmu o studium (srov. Trhlíková, Vojtěch, Úlovcová, 2008a; Trhlíková, Vojtěch, Úlovcová, 2008b).

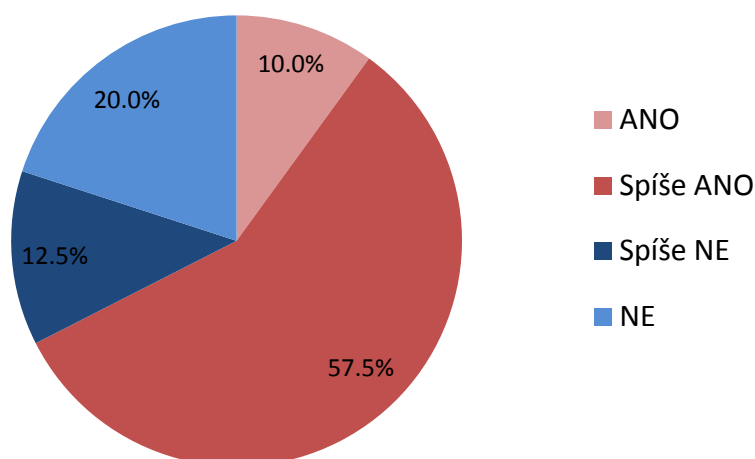
Graf 9: Spokojenost žáků s výběrem odborného zaměření střední školy

Tab. 9: Spokojenost žáků s výběrem odborného zaměření střední školy

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Ano	6	15,0 %
Spíše ano	19	47,5 %
Spíše ne	12	30,0 %
Ne	3	7,5 %
Celkem	40	100 %

8.8 Splnění očekávání žáků od studia na střední škole

Osmá položka dotazníku byla formulována otázkou: „Splnilo studium na střední zdravotnické škole vaše očekávání?“. U této položky byl opět možný výběr pouze ze čtyř odpovědí: *ano*, *spíše ano*, *spíše ne* a *ne*. Cílem otázky bylo zjistit celkovou spokojenost žáků se studiem na střední škole a porovnat výsledky s jinými výzkumy zaměřující se na stejnou problematiku. Na tuto položku dotazníku, týkající se spokojenosti žáků se studiem na střední škole, odpovědělo kladně 68,0 % žáků. Z těchto 10,0 % zvolilo odpověď *ano* a zbylých 57,5 % respondentů vybralo odpověď *spíše ano*. Zápornou odpověď zvolilo 32,0 % žáků, z nichž *ne* odpovědělo 20,0 % respondentů a možnost odpovědi *spíše ne* využilo 12,5 % žáků (viz graf 10, tab. 10). Při srovnání s výsledky jiných výzkumů, je většina žáků středních odborných škol se studiem spokojena. Hodnocení žáků je důležité zejména pro školy, kterým dává cennou zpětnou vazbu (srov. Trhlíková, Vojtěch, Úlovcová, 2008b).

Graf 10: Míra naplnění očekávání žáků od studia na střední škole

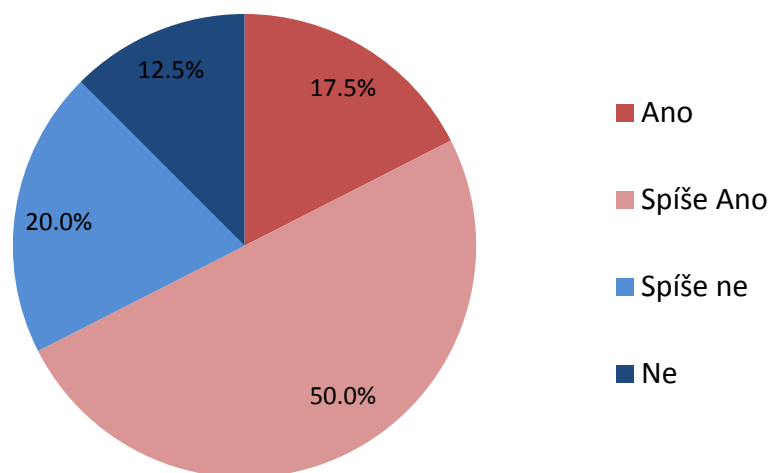
Tab. 10: Spokojenost žáků s výběrem odborného zaměření střední školy

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Ano	4	10,0 %
Spíše ano	23	57,5 %
Spíše ne	8	20,0 %
Ne	5	12,5 %
Celkem	40	100 %

8.9 Pocit připravenosti žáků na výkon zdravotnické profese

Předposlední položka dotazníku formulovaná otázkou: „*Myslíte si, že jste studiem na SZŠ získal/a dostatečné odborné znalosti a dovednosti pro výkon zdravotnické profese?*“ zjišťovala, jestli si žáci připadají dostatečně připraveni na výkon zdravotnického povolání. Účelem této položky bylo určit, jestli jsou mezi subjektivními pocity žáků dvou různých oborů rozdíly a jestli skutečnost, že si žáci nepřipadají pro výkon zdravotnické profese dostatečně připraveni, ovlivňuje volbu jejich další vzdělávací dráhy. U této otázky bylo možné vybrat opět ze čtyř možností odpovědí a to *ano*, *spíše ano*, *spíše ne* a *ne*. Kladně na otázku odpovědělo 68,0 % žáků, z nichž možnost odpovědi *ano* vybralo 17,5 % a možnost *spíše ano* 50,0 % respondentů. Záporně odpovědělo na otázku 32,0 % žáků, z těchto 12,5 % zvolilo odpověď *ne* a zbylých 20,0 % respondentů vybralo odpověď *spíše ne* (viz graf 11, tab. 11).

U vyhodnocení této otázky je ale vhodné zdůraznit, že obor zdravotnické lyceum žáky připravuje především na další vzdělávání než na výkon profese jako obor zdravotnický asistent. Proto grafy následně rozdělím podle výsledků jednotlivých oborů.

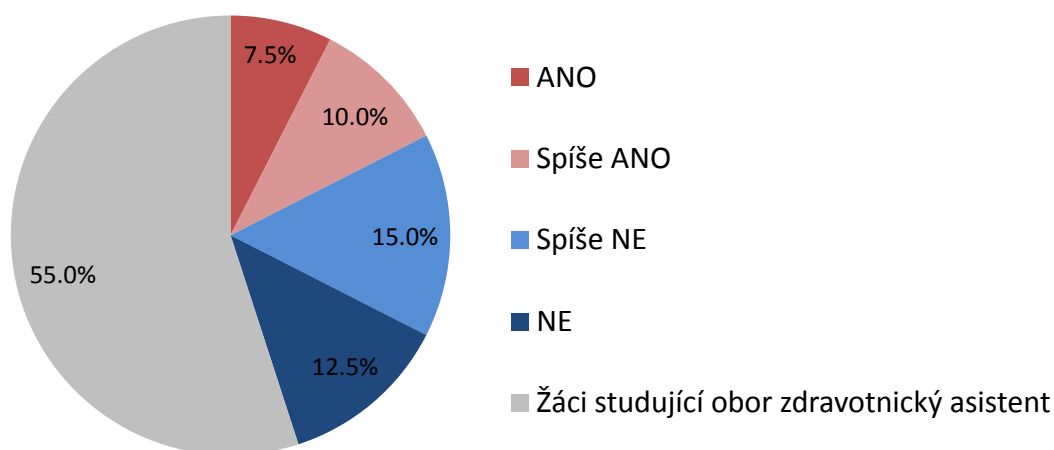

Graf 11: Subjektivní pocit připravenosti žáků na výkon zdravotnické profese

Tab. 11: Subjektivní pocit připravenosti žáků na výkon zdravotnické profese

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Ano	7	17,5 %
Spíše ano	20	50,0 %
Spíše ne	8	20,0 %
Ne	5	12,5 %
Celkem	40	100 %

Žáci studující obor **zdravotnické lyceum** častěji volili negativní odpovědi. Kladně na otázku odpovědělo 17,5 % žáků tohoto oboru, z těchto potom 7,5 % žáků odpovědělo *ano* a 10,0 % žáků zvolilo odpověď *spíše ano*. Záporně odpovědělo 27,5 % žáků, z nichž 12,5 % žáků odpovědělo *ne* a 15,0 % žáků zvolilo odpověď *spíše ne* (viz graf. 12, tab. 12)

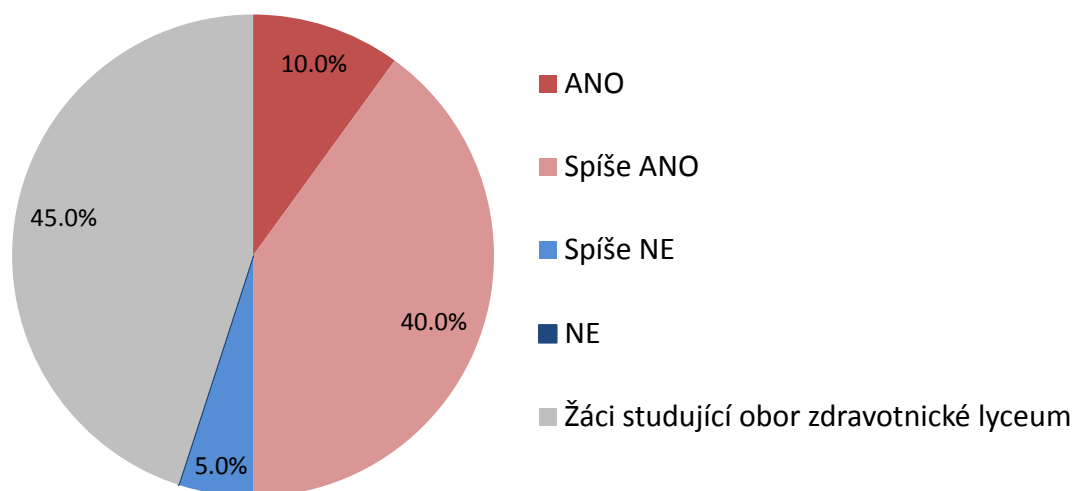

Graf 12: Subjektivní pocit připravenosti žáků studujících obor zdravotnické lyceum na výkon zdravotnické profese

Tab. 12: Subjektivní pocit připravenosti žáků studujících obor zdravotnické lyceum na výkon zdravotnické profese

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Ano	3	7,5 %
Spíše ano	4	10,0 %
Spíše ne	6	15,0 %
Ne	5	12,5 %
Celkem	18	45 %

Rozdíl mezi respondenty dotazníku je patrný na první pohled. Žáci studující obor **zdravotnický asistent** zvolili kladné odpovědi v 50,0 %. Odpověď *ano* vybralo 10,0 % žáků a možnost zvolit odpověď *spíše ano* využilo 40,0 % dotázaných. Záporně odpovědělo pouze 5,0 % žáků a tito zvolili odpověď *spíše ne*. Žádný s žáků studujících obor zdravotnický asistent u této otázky nevybral odpověď *ne* (viz graf 13, tab. 13).

Graf 13: Subjektivní pocit připravenosti žáků studujících obor zdravotnický asistent na výkon zdravotnické profese

Tab. 13: Subjektivní pocit připravenosti žáků studujících obor zdravotnický asistent na výkon zdravotnické profese

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Ano	4	10,0 %
Spíše ano	16	40,0 %
Spíše ne	2	5,0 %
Ne	0	0,0 %
Celkem	40	55 %

U této předposlední položky dotazníku měli respondenti možnost rozšířit svou odpověď a vyjádřit se na doplňující otázku: „*Popište, co by se mohlo zlepšit?*“. Celkem na tuto otázku odpovědělo 40,0 % žáků. Mezi často zmiňované návrhy na zlepšení přípravy žáků na střední škole patřilo větší zaměření na odborné předměty, zvýšení pedagogické úrovně některých učitelů a školy celkově např. zlepšením vybavení a množstvím pomůcek, kterými by mohla škola disponovat. Dále by se žáci přikláněli k většímu množství praktické výuky a ocenili by i větší zájem o své pocity z vykonávané praxe (viz tab. 14).

Tab. 14: Návrhy žáků na zlepšení odborné přípravy pro výkon zdravotnické profese

Odpověď	Absolutní četnost n_i	Relativní četnost p_i
Více odborných předmětů	7	17,5 %
Celkové zvýšení úrovně školy	5	12,5 %
Větší množství praktické výuky a zájem učitelů o pocity žáků při jejím plnění	4	10,0 %
Celkem	16	40,0 %

Vyhodnocením této otázky bylo zjištěno, že jsou mezi žáky dvou vyučovaných oborů na střední zdravotnické škole, velké rozdíly týkající se subjektivních pocitů připravenosti na výkon zdravotnické profese. Zatímco žáci studující obor zdravotnické lyceum se na výkon zdravotnické profese většinou necítí být připraveni, žáci oboru zdravotnický asistent udávali pocit nepřipravenosti pouze minimálně. Předpoklad, že žáci vybírající si záporné možnosti odpovědí budou více usilovat o studium, se potvrdil jen částečně. Z 32 % žáků, kteří uvedli, že se necítí být na výkon zdravotnické profese připraveni, chce 20 % pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ s jiným než zdravotnickým zaměřením, a 2 % pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ ve zdravotnickém oboru. Zbýlých 10 % respondentů uvedlo, že by chtěli po maturitě pracovat v jiném než zdravotnickém oboru. Otázka tedy přinesla poněkud odlišný výsledek, než byl očekáván a to, že většina žáků, kteří se necítí být střední školou připraveni na výkon zdravotnické profese, chce po maturitě studovat nebo pracovat v jiném než zdravotnickém oboru.

DISKUZE A ZÁVĚR

V úvodu bakalářské práce jsem si stanovila za cíl navrhnout změny, které by mohli střední škole pomoci zlepšit funkci poradenského systému. Díky dotazníkovému šetření jsem zjistila, jaké změny by žáci nejvíce uvítali, a myslím, že některé návrhy je střední škola schopná splnit.

Žáci v dotazníku projevíli zájem o navštívení veletrhu vyšších odborných a vysokých škol Gaudeamus v Brně. Jelikož je škola umístěna ve Vyškově, pro žáky je těžké splnit požadavky běžné účasti na výuce a zároveň tento veletrh navštívit. Mým návrhem pro řešení tohoto problému je uspořádat exkurzi v rámci výuky na veletrh Gaudeamus, kde by žáci mohli získat spoustu užitečných informací a materiálů o možnostech dalšího studia. Myslím, že by jim tyto samostatně získané údaje pomohly více než ty, které jim poskytne výchovný poradce při své snaze poučit žáky o možnostech dalšího studia ve výuce i z toho důvodu že mnozí v dotazníku potvrdili touhu po samostatném rozhodnutí. Jinou variantou řešení problému je udělit žákům maturitních ročníků den ředitelského volna, ale myslím, že by toto volno nemuselo být u všech žáků účelně využito, proto se domnívám, že exkurze v rámci výuky je lepším řešením. Postoj školy k tomuto požadavku žáků mi není znám, proto nedokážu říci, jestli žákům již neposkytuje pro návštěvu veletrhu prostor.

Další krok, který by střední škola mohla podniknout, je změnit pracovní dobu výchovného poradce, protože žáci v dotazníku udávali nedostatek možností jej zastihnout a konzultovat své problémy. Jak jsem již uvedla, výchovný poradce je velmi vytížený a proto si myslím, že pokud by chtěla škola vyhovět tomuto požadavku žáků, musel by jeho funkci vykonávat ještě další pedagog specializovaný pouze na tuto činnost. V ideálním případě by mohla škola vytvořit místo pro školního psychologa, ale vzhledem k tomu že se jedná o státní školu, je to požadavek velmi náročný na splnění.

Výsledky dotazníku, ale také dokázaly, že o poradenských službách poskytovaných úřady práce jsou žáci informováni pouze díky střední eventuelně základní škole, kterou navštěvovali. Žádný z respondentů dotazníku nevedl, že by informační a poradenské středisko na úřadu práce navštívil samostatně. Důvodem, proč žáci nenavštěvují informační centra na úřadech práce samostatně, je jistě špatná informovanost veřejnosti o poskytovaných službách, ale také nízká angažovanost žáků při řešení problému volby další vzdělávací dráhy. V tomto ohledu je vidět velký přínos

vzdělávacího systému škol k informovanosti žáků o možnostech poradenství na úřadech práce.

Na dotazník odpovídalo 40 respondentů. Z těchto na otázku, vybízející k návrhu kvalitnějšího poradenství na střední škole, pouze 14 žáků odpovědělo jinak, než nevím. Jejich podněty a návrhy na zlepšení poradenského systému jsou zajímavé a proto si myslím, že by další výzkum mohl pokračovat právě tímto směrem. Bylo by vhodné oslovit větší množství žáků a otázky zaměřit pouze na problémy poradenského systému jejich školy. Možná by bylo vhodné, aby jednoduchý dotazník prováděl každý výchovný poradce na své škole a tímto zjistil, jak může žákům nejlépe poskytnout pomoc s rozhodováním.

Přínos a praktické využití práce vidím v otázkách hodnocení poradenského systému žáky. Z výsledků dotazníků vyplývá, že o poskytovaných poradenských službách většina žáků ví, ale málokterý z nich jich využije. Na důvod proč tomu tak je jsem se v praktické části tolik nesoustředila, ale z návrhů žáků na zlepšení poradenství na střední škole můžu odvodit, že jim nevyhovuje pracovní doba výchovného poradce, stejně jako způsob poradenství. Žáci mají pocit, že jsou výchovným poradcem nuceni do určitého rozhodnutí. Proto si myslím, že by v adolescentním věku, který jejich postoj k osobnímu rozhovoru s výchovným poradcem jistě ovlivňuje, uvítali poradenství spíše ve skupině, formou předání informačních zdrojů a následné samostatné volby.

Hlavním cílem práce bylo zjistit, jaká je snaha a motivace žáků středních zdravotnických škol k dalšímu studiu na vyšších odborných a vysokých školách. Také srovnat rozdíly v úsilí žáků o další vzdělávání oborů zdravotnický asistent a zdravotnické lyceum.

Bylo zjištěno, že žáci studující obor zdravotnický asistent se v nejvíce případech chtějí dále věnovat studiu nebo práci ve zdravotnickém oboru. Většina žáků oboru zdravotnické lyceum se spíše přiklání ke studiu oboru jiného než zdravotnického, i když u této skupiny dotázaných, motivace k dalšímu vzdělávání převládá. Toto zjištění bylo předpokládáno, již kvůli zaměření jednotlivých oborů. Žáci studující v oboru zdravotnický asistent mají více praktické výuky a jsou připravováni na práci zdravotníka. Jejich studium je také zaměřeno spíše na odborné předměty a po absolvování střední školy mají možnost vykonávat zdravotnickou profesi. Téměř opakem je studium v oboru zdravotnické lyceum. Zde jsou žáci připravováni na další

vzdělávání. Mají více všeobecných předmětů a po ukončení střední zdravotnické školy mohou pracovat ve zdravotnické profesi, až po absolvování dalších specializačních kurzů. Toto rozdělení je důvodem proč absolvent oboru zdravotnický asistent chce pracovat nebo dále studovat ve zdravotnickém oboru a rozhodnutím absolventa oboru zdravotnické lyceum je ve většině případů volba další vzdělávací dráhy v oboru zdravotnickém, nebo i mimo něj.

Z analýzy údajů nashromážděných v teoretické části i z výzkumu provedeném v části praktické vyplývá, že žáci středních zdravotnických škol chtějí pokračovat v dalším vzdělávání. Důvodem jejich motivace je, možnost získat lepší pracovní pozici, lepší platové ohodnocení, větší míru kompetencí, zájem a specializace v oboru a také působení rodičů. Výsledky výzkumů, které jsem rozebírala v části teoretické, přikládají také velký význam ovlivnění motivace zdravotníků k dalšímu vzdělávání změnami v kompetencích středního zdravotnického personálu. Jelikož po vstupu České republiky do Evropské unie má absolvent střední zdravotnické školy možnost pracovat pouze pod dohledem lékaře, všeobecné sestry nebo porodní asistentky. Toto postavení jistě žáky velmi motivuje k terciálnímu vzdělávání, a proto vidí volbu další vzdělávací dráhy jako nejlepší rozhodnutí.

POUŽITÁ LITERATURA

- 1) BARRETT, K. VII. Stručný přehled historie v ošetrovatelství. In HEŘMANOVÁ, J., STAŇKOVÁ, M., J. LEMON I : *Soubor učebních textů pro sestry a porodní asistentky*. Brno: Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví v Brně, 1996. s. 22-30. ISBN 80-7013-234-5.
- 2) BĚLOHLÁVEK, F. *Osobní kariéra*. Praha: Grada, 1994. 109 s. ISBN 80-7169-083-X.
- 3) BURIÁNEK, J. *Sociologie : Pro střední školy a vyšší odborné školy*. Vyd. 2. Praha : Fortuna, 2001. 127 s. ISBN 80-7168-754-5.
- 4) FAWCETT-HENESY, A. INGOLFSDOTTIR, V. EDMOND, C. B. *STRATEGICKÉ DOKUMENTY pro všeobecné sestry a porodní asistentky : Portfolio inovačních praktik v ošetrovatelství a porodní asistenci primární zdravotní péče*. Praha : Ministerstvo zdravotnictví, 2003. 319 s. ISBN 80-85047-25-X.
- 5) HLAĎO, P. HORÁČKOVÁ, M. DANIELOVÁ, L. *Pedagogická praxe*. 1. vyd. Brno : Mendelova univerzita v Brně, 2010. 97 s. ISBN 978-80-7375-468-6.
- 6) HŘEBÍČEK, L. *Metody a formy profesně kariérního poradenství na ZŠ a SŠ*. Brno : Vysoká škola Karla Engliš, a.s., 2003. 47 s. ISBN 80-86710-05-X.
- 7) HŘEBÍČEK, L. *Teorie a praxe profesně kariérního poradenství pro mládež*. Brno : Vysoká škola Karla Engliš, 2003. 68 s. ISBN 80-86710-06-8.
- 8) *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce (ISA) a možnosti jeho využití ve výuce a v kariérovém poradenství*. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 40 s. ISBN 978-80-87063-11-8
- 9) KAFKOVÁ, V. *Z historie ošetrovatelství*. 1. vyd. Brno : Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví BRNO, 1992. 185 s. ISBN 80-7013-123-3
- 10) KELNAROVÁ, J., et al. *Ošetrovatelství pro zdravotnické asistenty : 1. ročník*. 1. vyd. Praha : Grada, 2009. 244 s. ISBN 978-80-247-2830-8

- 11) KOMÍNKOVÁ, H. *Sborník příspěvků z konference "Aktuální problematika managementu"*. 1. vyd.. Brno : Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů, 2008. 23 s. ISBN 978-80-7013-476-4
- 12) KOŠULIČOVÁ, M. Specializační vzdělávání všeobecných sester. In URBÁNKOVÁ, Š., VLASÁKOVÁ, D., *SBORNÍK PŘEDNÁŠEK - II. Mostecké dny sester : "Od Florence Nightingelové k současnosti aneb ošetrovatelství s novou tváří."*. 1. vyd. Most : TISKÁRNA K@B, 2007. s. 96. ISBN 978-80-239-8725-6.
- 13) KUTNOHORSKÁ, J. *Historie ošetrovatelství*. 1. vyd. Praha : Grada, 2010. 208 s. ISBN 978-80-247-3224-4.
- 14) MACEK, P. *Adolescence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. 141 s. ISBN 80-7178-747-7.
- 15) MÁDLOVÁ, I. Je snadnější vychovat na vysokoškolské úrovni vzdělanou samostatnou a zodpovědnou sestru?. In KUDLOVÁ, P., *Ošetrovatelství : perspektivní věda i umění*. 1. vyd. Praha : Grada, 2004. s. 388. ISBN 80-247-1156-7.
- 16) MASTILIAKOVÁ, D., Historická změna : oddělení ošetrovatelství od lékařských věd a jeho zařazení do nomenklatury zdravotních věd v ČR. In *I. OSTRAVSKÉ SYMPOZIUM OŠETŘOVATELSTVÍ : sborník*. 1. vyd. Ostrava : Ostravská univerzita Ostrava, Zdravotně sociální fakulta, 2001. s. 140. ISBN 80-7042-324-2.
- 17) MEZERA, A. *Pro jaké povolání se hodím? : Jak si vybrat střední a vyšší odbornou školu a snad i budoucí povolání*. 2. vyd. Brno : Computer Press, 2008. 296 s. ISBN 978-80-251-2395-9.
- 18) MONROE, J. *Ideální kariéra a zaměstnání*. 1. vyd. Praha : Grada, 2007. 168 s. ISBN 978-80-247-1947-4.
- 19) NEKUDA, J., SIROVÁTKA, T., *Uplatnění absolventů Masarykovy univerzity 2007-2008 v praxi*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2010. 83 s. ISBN 978-80-210-5170-6.

- 20) *Poradenství pro volbu povolání a zaměstnání na úřadech práce v České republice*. 1. vyd. Praha : Národní vzdělávací fond, 2005. 65 s. ISBN 80-86728-25-0.
- 21) PRŮCHA, J., MAREŠ, J., WALTEROVÁ, E. *Pedagogický slovník*. 4. vyd. Praha : Portál, 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8.
- 22) PUGNEROVÁ, M. *Kapitoly z psychologie práce*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 83 s. ISBN 80-244-1421-X.
- 23) PYŠNÝ, L., KUBÁTOVÁ, J. *Současné problémy ve vzdělávání sester a porodních asistentek : Sborník z konference s mezinárodní účastí, 12 a 13. června 2003, Ústí nad Labem*. Ústí nad Labem : Ústav zdravotnických studií, Univerzita J.E.Purkyně v Ústí nad Labem, 2003. 89 s. ISBN 80-7044-481-9.
- 24) SLOWIK, J. *Speciální pedagogika*. 1. vyd. Praha : Grada, 2007. 160 s. ISBN 978-80-247-1733-3.
- 25) STAŇKOVÁ, M. *ČESKÉ OŠETŘOVATELSTVÍ 1 : Koncepce českého ošetřovatelství. Základní terminologie*. 1. vyd. Brno : Institut pro další vzdělávání zdravotníků v Brně, 1998. 50 s. ISBN 80-7013-263-9.
- 26) STAŇKOVÁ, M. *ČESKÉ OŠETŘOVATELSTVÍ 11 : Sestra - reprezentant profese*. 1. vyd. Brno : Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví v Brně, 2002. 78 s. ISBN 80-7013-368-6.
- 27) STRÁDAL, J. *Praktické činnosti pro 6.-9. ročník základních škol : člověk a svět práce : příprava na volbu povolání*. 1. vyd. Praha : Fortuna, 2001. 79 s. ISBN 80-7168-778-2.
- 28) STRÁDAL, J., ÚLOVCOVÁ, H. *Úvod do světa práce*. 1. vyd. Havlíčkův Brod : Fragment, 2006. 56 s. ISBN 80-7200-289-9.

- 29) TÓTHOVÁ, V. Vysokoškolský studijní obor Všeobecná sestra - možnost studia, změny kurikula, srovnání se zahraničím. In URBÁNKOVÁ, Š., VLASÁKOVÁ, D. *SBORNÍK PŘEDNÁŠEK - II. Mostecké dny sester : "Od Florence Nightingelové k současnosti aneb ošetrovatelství s novou tváří."*. 1. vyd. Most : TISKÁRNA K@B, 2007. s. 96. ISBN 978-80-239-8725-6.
- 30) VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. : dětství a dospívání*. 1. vyd. Praha : Karolinum, 2005. 467 s. ISBN 80-246-0956-8.
- 31) VALÍŠOVÁ, A., KASÍKOVÁ, H. *Pedagogika pro učitele*. 2. vyd. Praha : Grada, 2011. 456 s. ISBN 978-80-2473357-9.
- 32) VENDEL, Š. *Kariérní poradenství*. 1. vyd. Praha : Grada, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-1731-9.
- 33) VLASÁKOVÁ, D. Dopad pozměněné legislativy do ošetrovatelské praxe. In URBÁNKOVÁ, Š., VLASÁKOVÁ, D. *SBORNÍK PŘEDNÁŠEK - II. Mostecké dny sester : "Od Florence Nightingelové k současnosti aneb ošetrovatelství s novou tváří."*. 1. vyd. Most : TISKÁRNA K@B, 2007. s. 96. ISBN 978-80-239-8725-6.
- 34) ZELENKA, M. *Přechod absolventů škol ze vzdělávání na pracovní trh*. 1. vyd. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. 166 s. ISBN 978-80-7290-372-6.

POUŽITÉ ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- 1) BALCAR, J., HAVLENA, J., HLAĎO, P. *Zvolil jsem si techniku. Proč? : Faktory výběru studijního oboru a střední školy*. 1. vyd. Brno : Mendelova univerzita v Brně, 2011. 118 s. Dostupné z WWW: <<http://resa.rza.cz/www/file.php?id=79&PHPSESSID=e9574ed62b56c3bbc6f349cfa4805c0a>>. ISBN 978-80-7375-484-6.
- 2) BÁRTLOVÁ, S. Zdravotní sestry v České republice - tradice, životní úroveň a prestiž povolání. *Zdravotnictví v ČR* [online]. 2005, 2, [cit. 2011-03-31]. Dostupný z WWW: <http://www.zcr.cz/Stranky/A_205.HTM#08>.
- 3) BURDOVÁ, J., CHAMOUTOVÁ, D. *Nezaměstnanost absolventů škol* [online]. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2010 [cit. 2011-03-23]. Dostupné z WWW: <http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/NZabs_duben2010_pro_www.pdf>.
- 4) FREIBERGOVÁ, Z. *Národní vzdělávací fond* [online]. 16.10.2006 [cit. 2011-05-04]. Systém poradenských služeb v oblasti vzdělávání a zaměstnanosti v České republice. Dostupné z WWW: <http://www.nvf.cz/spps/dokumenty/freibergova_poradensky_system_cr.pdf>.
- 5) FRIEDMANN, Z. *Katedra technické a informační výchovy : Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity v Brně* [online]. 2006 [cit. 2011-05-04]. Profesionální orientace jako edukační problém. Dostupné z WWW: <http://147.251.192.7/wtech/index.php?pg=03_studium&sec=dided>.
- 6) HLAĎO, P. *Volba další vzdělávací dráhy žáků základních škol v kontextu rodiny : disertační práce*. Brno : Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky, 2009. 230 s. Školitel doc. PhDr. Zdeněk Friedmann, CSc.
- 7) *Integrovaný portál MPSV* [online]. 2005 [cit. 2011-05-04]. Informační a poradenská střediska při úřadech práce (IPS). Dostupné z WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/poradstrediska#uvod-jak-citovat>>.

- 8) *Integrovaný systém typových pozic : Kartotéka typových pozic* [online]. 2011 [cit. 2011-05-10]. Zdravotnický asistent. Dostupné z WWW: <<http://ktp.istp.cz/charlie/expert2/act/h1-karta.act?id=7716&lh=0>>.
- 9) KINCLOVÁ, Jarmila. *Masarykova univerzita : Lékařská fakulta* [online]. 2.5.2011 [cit. 2011-05-10]. Studijní programy a obory. Dostupné z WWW: <<http://www.med.muni.cz/index.php?id=987>>.
- 10) KLEŇHOVÁ, M., VOJTĚCH, J. *Přechod absolventů středních škol* [online]. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2011a [cit. 2011-05-04]. Dostupné z WWW: <http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Prechod_do_tercieru_2010_pro_www.pdf>.
- 11) KLEŇHOVÁ, M., VOJTĚCH, J. *Zkola : Informační a vzdělávací portál školství Zlínského kraje* [online]. 2011b [cit. 2011-05-10]. Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání. Dostupné z WWW: <<http://www.zkola.cz/zkeu/rodiceaverejnost/knihovna/33331.aspx>>.
- 12) MÁDLOVÁ, I. *Vzdělávání všeobecných sester v České republice po vstupu do Evropské unie. Multidisciplinární péče : Pro pracovníky a studenty působící ve zdravotní a sociální oblasti* [online]. 2005, 0, 1, [cit. 2011-04-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.mpece.com/modules.php?name=News&file=article&sid=9>>. ISSN 1801-0199.
- 13) *Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy* [online]. 2005 [cit. 2011-04-03]. Vzdělávací soustava. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/vzdelavaci-soustava>>.
- 14) *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. 2009 [cit. 2011-05-04]. Studie a výzkum přechodu absolventů škol do terciárního vzdělávání a jejich situace v něm. Dostupné z WWW: <<http://www.nuov.cz/studie-a-vyzkum-prechodu-absolventu-skol-do-terciarniho>>.
- 15) *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 29.5.2008 [cit. 2011-05-10]. Rámcový vzdělávací

- program pro obor vzdělání Zdravotnický asistent. Dostupné z WWW: <<http://zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%205341M01%20Zdravotnicky%20asistent.pdf>>.
- 16) *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 6. 5. 2009, [cit. 2011-05-10]. Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání Zdravotnické lyceum. Dostupné z WWW: <http://zpd.nuov.cz/RVP_3_vlna/RVP%207842M04%20Zdravotnicke%20lyceum.pdf>.
- 17) NOVÁKOVÁ, P. Zdravotním sestřám chybí prestiž [online]. @muni.cz : on-line verze měsíčníku Masarykovy univerzity 24.6.2009, číslo časopisu XXXXX, [cit. 2011-03-29]. Dostupný z WWW: <http://info.muni.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=1517&Itemid=89>. ISSN 1801-0814.
- 18) *Studijní obory* [online]. 2010 [cit. 2011-02-26]. SZŠ Jaselská. Dostupné z WWW: <http://www.szs-jaselska.cz/studium/studijni_obory.php#>.
- 19) TABERY, P. *Prestiž povolání : Naše společnost* [online]. Praha : Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008 [cit. 2011-04-02]. Dostupné z WWW: <http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100819s_eu80829.pdf>.
- 20) TRHLÍKOVÁ, J; VOJTĚCH, J; ÚLOVCOVÁ, H. *Rozhodování žáků při volbě vzdělávací cesty a úspěšnost vstupu na trh práce* [online]. Praha : NUOV, 2008a [cit. 2011-05-17]. Dostupné z WWW: <http://www.nuov.cz/uploads/MS_setreniabsazam08final_prowww.pdf>.
- 21) TRHLÍKOVÁ, Jana ; VOJTĚCH, Jiří ; ÚLOVCOVÁ, Helena. *Připravenost absolventů středních odborných škol na uplatnění v praxi* [online]. Praha : NUOV, 2008b [cit. 2011-05-17]. Dostupné z WWW: <http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Pripravenost_absolventu_SS_po_31.pdf>.

- 22) Vyhláška 72/2005 Sb., o poskytování poradenských službách ve školách a školských poradenských zařízeních. *Sbírka zákonů*, 2005, č. 20, s. 490–502. ISSN 1211-1244
- 23) Zákon 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky a o změně souvisejících zákonů. *Sbírka zákonů*, 2011, č. 29 s. 778–797. ISSN 1211-1244
- 24) Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních). *Sbírka zákonů*, 2008, č. 109, s. 5206-5247. ISSN 1211-1244
- 25) ZIMA, T. *Univerzita Karlova v Praze : 1. lékařská fakulta* [online]. 11.10.2010 [cit. 2011-05-10]. Příjímací řízení pro akademický rok 2011/2012. Dostupné z WWW: <<http://www.lf1.cuni.cz/podminky-prijimaciho-rizeni>>.
- 26) *Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola : Boskovice, Hybešova 53* [online]. c2011 [cit. 2011-05-10]. Diplomovaná všeobecná sestra. Dostupné z WWW: <<http://www.vassboskovice.cz/data/File/VOS/profily-absolventa/diplomovana-vseobecna-sestra.pdf>>.
- 27) *Masarykova univerzita : Lékařská fakulta* [online]. 2011 [cit. 2011-05-10]. Všeobecná sestra. Dostupné z WWW: <<http://www.muni.cz/med/study/fields/3622>>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Dotazník: Volba další vzdělávací dráhy absolventů středních zdravotnických škol

Příloha č. 2 – Profil absolventa, uplatnění na trhu práce a výčet vyučovaných předmětů oboru Diplomovaná všeobecná sestra

Příloha č. 3 – Profil absolventa, uplatnění na trhu práce a výčet vyučovaných předmětů bakalářského studijního programu Ošetřovatelství, oboru všeobecná sestra

Příloha č. 1:

Dotazník: Volba další vzdělávací dráhy absolventů středních zdravotnických škol

Milí žáci,

obracím se na vás s žádostí o vyplnění dotazníku, jehož hlavním cílem je zjistit, jaká je informovanost žáků SZŠ o kariérovém poradenství a jaké množství absolventů chce pokračovat v dalším vzdělávání. Věřím, že získané informace povedou ke zlepšení přípravy žáků na volbu další vzdělávací dráhy a zkvalitnění systému kariérového poradenství na SZŠ.

Dotazník se skládá z deseti otázek a jeho vyplnění je anonymní. Otázky si, prosím, pozorně přečtěte. Výběr odpovědi provedte zakřížkováním:

ANO

NE

Vyplnění dotazníku Vám zabere zhruba 10 minut.

1. Po maturitě bych chtěl/a:

- Pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ se zdravotnickým zaměřením
- Pokračovat ve studiu na VŠ nebo VOŠ, ale ne ve zdravotnickém oboru
- Pracovat ve zdravotnictví
- Pracovat v jiném než zdravotnickém oboru
- Jiné, uveďte

Pokud nechcete po absolvování střední školy pokračovat v dalším studiu ve zdravotnickém oboru nebo ve zdravotnickém oboru nechcete pracovat, jaké jsou hlavní důvody tohoto rozhodnutí?

.....
.....

2. Vyberte, které faktory vás nejvíce motivovaly k rozhodnutí dále studovat:

Můžete zvolit více odpovědí (Pokud dál studovat nechcete, otázku přeskočte)

- Zájem o studovaný obor (rozšíření si znalostí)
- Specializace v oboru (např. porodní asistentka, fyzioterapeut...)
- Získání větších kompetencí
- Nespokojenost s výběrem střední školy (studium oboru jiného zaměření)
- Budoucí platové ohodnocení
- Možnost získat lepší pracovní pozici
- Rada učitele
- Rada rodičů
- Rada přátel
- Jiné (uveďte):.....

3. Uveďte faktory, které vás nejvíce odradily od dalšího studia:

Můžete zvolit více odpovědí (Pokud chcete dále studovat, otázku přeskočte)

- Finanční situace
- Nutnost osamostatnit se
- Odpor ke studiu
- Pocit, že mi další studium k ničemu nebude
- Pocit, že pro studium na VOŠ/VŠ nemám dostatečné schopnosti
- Rada učitele
- Rada rodičů
- Rada přátel
- Jiné (uveďte):.....

4. Víte o tom, že máte na střední škole možnost využít služeb výchovného poradce?

- NE
 ANO vím, ale jeho pomoci jsem nikdy nevyužil/a
 ANO využil/a jsem nabízených služeb, ale jeho rada mi nepomohla
 ANO využil/a jsem nabízených služeb a jeho rada mi pomohla

5. Víte o tom, že na úřadech práce existují Informační a poradenská střediska, kde Vám mohou poskytnout informace o možnostech dalšího vzdělávání?

- NE
 ANO, ale nikdy jsem je nenavštívil/a
 ANO, navštívil/a jsem je v rámci výuky na ZŠ, ale v rozhodování mi to nepomohlo
 ANO, navštívil/a jsem je v rámci výuky na ZŠ a pomohlo mi to v rozhodování
 ANO, navštívil/a jsem je v rámci výuky na SŠ, ale v rozhodování mi to nepomohlo
 ANO, navštívil/a jsem je v rámci výuky na SŠ a pomohlo mi to v rozhodování
 ANO navštívil/a jsem je samostatně, ale v rozhodování mi to nepomohlo
 ANO navštívil/a jsem je samostatně a pomohlo mi to v rozhodování

6. Popište, jak si představujete ideální pomoc a podporu při rozhodování o další vzdělávací nebo profesní dráze ze strany Vaší střední školy (konkrétní postupy školy, které by Vám rozhodování mezi vstupem na trh práce a dalším vzděláváním usnadnily):

.....
.....

7. Jste spokojeni s výběrem oboru střední školy?

- ANO Spíše ANO Spíše NE NE

8. Splnilo studium na střední zdravotnické škole vaše očekávání?

- ANO Spíše ANO Spíše NE NE

9. Myslíte si, že jste studiem na SZŠ získal/a dostatečné odborné znalosti a dovednosti pro výkon zdravotnické profese?

- ANO Spíše ANO Spíše NE NE

Popište, co by se mohlo zlepšit?

.....
.....

10. Který obor na střední zdravotnické škole studujete?

- Zdravotnický asistent
 Zdravotnické lyceum

Děkuji za Vaši ochotu a čas věnovaný vyplňování tohoto dotazníku.

Autor dotazníku: Jitka Matoušová
e-mail: xmatous5@mendelu.cz

Příloha č. 2

Profil absolventa, uplatnění na trhu práce a výčet vyučovaných předmětů oboru diplomovaná všeobecná sestra

Profil absolventa

Absolventi vzdělávacího programu jsou způsobilí k plnění role a funkcí všeobecné sestry.

Všeobecné sestry, všeobecní ošetřovatelé jsou připraveni:

- pomáhat pacientům, rodinám a skupinám při zajišťování a dosahování jejich fyzického, mentálního a společenského potenciálu v rámci kontextu prostředí, ve kterém žijí a pracují;
- vykonávat funkce, které zlepšují a udržují zdraví klientů, pacientů a předchází onemocněním,
- vyhodnocovat, plánovat a poskytovat profesionální péči v období nemoci a rekonvalescence;
- povzbuzovat aktivní zapojení jednotlivců, společenských skupin a komunit do všech aspektů zdravotní péče a tím posilovat samostatnost a odpovědnost při zachování důrazu na zdravé zdravotní prostředí.

Všeobecné sestry, všeobecní ošetřovatelé v rámci plnění role a funkcí své profese:

- vykonávají autonomní činnosti zaměřené na implementaci individuální a holistické ošetřovatelské péče;
- respektují etické normy, lidská práva, etický kodex profese a práva pacientů;
- vykonávají praxi v souladu s právními předpisy a standardy;
- aktivně spolupracují s ostatními členy týmu;
- přijímají odpovědnost za profesní rozhodnutí v otázkách péče;
- vyhledávají relevantní studie a jejich výsledky aplikují v praxi;
- aktivně pracují na zdravotní osvětě;
- efektivně fungují v krizových situacích;
- vhodně delegují péči.

Absolventi vzdělávacího programu diplomovaná všeobecná sestra jsou připraveni samostatně poskytovat celostně zaměřenou ošetřovatelskou péči prostřednictvím ošetřovatelského procesu dospělým i větším dětem ve zdravotnických zařízeních, zařízeních sociální a komunitní péče. Dále pak se, ve spolupráci s lékařem, podílet na preventivní, léčebné, diagnostické, rehabilitační, neodkladné a dispenzární péči.

Uplatnění absolventa na trhu práce

Absolventi vzdělávacího programu diplomovaná všeobecná sestra, bez odborného dohledu a bez indikace poskytují, popřípadě zajišťují ošetrovatelskou péči prostřednictvím ošetrovatelského procesu v souladu s diagnózou stanovenou lékařem a v rozsahu své odborné způsobilosti. Absolventi vzdělávacího programu diplomovaná všeobecná setra jsou schopni se bez odborného dohledu a na základě indikace lékaře podílet na poskytování preventivní, diagnostické, léčebné, rehabilitační, neodkladné a dispenzární péči. Připravovat pacienty, klienty k diagnostickým a léčebným postupům, na základě indikace lékaře je provádět nebo při nich asistovat, zajišťovat při těchto výkonech ošetrovatelskou péči. Absolvent vzdělávacího programu diplomovaná všeobecná sestra najde uplatnění ve všech typech zdravotnických zařízení, jako zdravotnický pracovník v zařízeních sociálních služeb a péče nebo v privátní ošetrovatelské péči, a to v rozsahu a na úrovni stanovené pro výkon povolání všeobecné sestry zákonem č. 96/2004 Sb. o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních) a předpisy s ním souvisejícími.

Výčet vyučovaných předmětů

Cizí jazyk (AJ nebo NJ), Odborná latinská terminologie, Etika, Pedagogika a edukace v ošetrovatelství, Sociologie, Komunikace, Informační systémy ve zdravotnictví, Zdravotnické právo ve vztahu k ošetrovatelství, Zdravý životní styl, První pomoc, Biofyzika, Biochemie, Radiologie a nukleární medicína, Farmakologie, Genetika, Hematologie, Veřejného zdravotnictví, Anatomie, Fyziologie, Patologie, Klinická propedeutika, Mikrobiologie, Imunologie, Ochrana veřejného zdraví, Management, Ekonomiky pojišťovnictví, Výživa a dietetika, Filozofie, Absolventský seminář, Psychologie obecná, vývojová, sociální a zdravotnická, Teorie ošetrovatelství, Ošetrovatelský proces a potřeby člověka, Ošetrovatelské postupy, Multikulturní ošetrovatelství, Výzkum v ošetrovatelství, Komunitní péče, Rehabilitační ošetrovatelství, Ošetrovatelství v klinických oborech, Odborná praxe, Ošetrovatelská praxe, Odborná praxe prázdninová

Zdroj: Vyšší (2011)

Příloha č. 3

Profil absolventa, uplatnění na trhu práce a výčet vyučovaných předmětů bakalářského studijního programu Ošetrovatelství, oboru všeobecná sestra

Profil absolventa

Tříletý studijní obor je ukončen titulem Bc. (bakalář). Studium je prezenční a je určeno absolventům středních škol ukončených maturitní zkouškou. Studium získá absolvent profesní kvalifikaci v oboru všeobecná sestra, která je předpokladem k výkonu zdravotnického povolání bez odborného dohledu v souladu se zákonem č. 96/2004 Sb. Všeobecná sestra plní odborné úkoly v jednotlivých oblastech systému (primární, sekundární a terciární) péče o zdraví obyvatelstva v rámci svých kompetencí, bez odborného dohledu. Uplatnění absolventa/ky je možné v rámci měnící se struktury organizace zdravotnických a sociálních služeb, které jsou poskytovány ve státních i nestátních (lůžkových i nelůžkových) zařízeních a institucích. Všeobecné sestry mohou pracovat ve službách, které poskytují péči dospívajícím, dospělým, seniorům, rodinám, komunitám, ohroženým skupinám, duševně nemocným, nevléčitelně nemocným a umírajícím.

Uplatnění absolventa

Absolvent bakalářského studia je připraven k výkonu profese všeobecné sestry. Získá uplatnění v oblasti zdravotnických a sociálních služeb, které jsou poskytovány ve státních i nestátních zařízeních a institucích.

Výčet vyučovaných předmětů

Angličtina, Anatomie, Biochemie a hematologie, Edukace v práci sestry, Ekonomika a pojišťovnictví, Epidemiologie, Etika v ošetrovatelství, Farmakologie, Fyziologie, Individuální ošetrovatelská praxe, Informační výchova, Klinická výživa, Lékařská biofyzika, Lékařská terminologie a latina, Management v ošetrovatelství, Mikrobiologie a imunologie, Odborná ošetrovatelská praxe, Ošetrovatelské postupy, Ošetrovatelství, Ošetrovatelství v dermatovenerologii, Ošetrovatelství v domácí péči, Ošetrovatelství v geriatrii, Ošetrovatelství v gynekologii a porodnictví, Ošetrovatelství v chirurgických oborech, Ošetrovatelství v interních oborech, Ošetrovatelství v neurologii, Ošetrovatelství v oftalmologii, Ošetrovatelství v onkologii, Ošetrovatelství v otorinolaryngologii, Ošetrovatelství v pediatrii, Ošetrovatelství v primární péči, Ošetrovatelství v psychiatrii, Patologie, Propedeutika bakalářské práce, První pomoc, Psychologie a zdravotnická psychologie, Psychoterapie a aplikovaná psychologie, Radiologie a nukleární medicína, Rehabilitace v ošetrovatelství, Sociologie, Úvod do klinické mikrobiologie, Zacházení s chemickými látkami, Zdravotnické právo a profesní legislativa

Zdroj: Masarykova (2011)